

HELSINGFORS UNIVERSITET

SPRÅKBADSLÄRARNAS KOMPETENS

Heini-Liisa Lampela
Pro gradu-avhandling
Nordiska språk
Humanistiska fakulteten
Hanna Lehti-Eklund
Helsingfors universitet
Maj 2019

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos	
Tekijä – Författare – Author Heini-Liisa Lampela			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Språkbadslärnarnas kompetens			
Oppiaine – Läroämne – Subject Pohjoismaiset kielet			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu-tutkielma		Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2019	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 46 + liite (5 sivua)
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Kielikylpyopetuksella on suuria etuja sekä yksilöllisellä että yhteiskunnallisella tasolla. Kielikylpy tarjoaa yksilölle toisen kielen oppimisen lisäksi sekä sosiaalisia että kognitiivisia valmiuksia ja lisää solidaarisuutta globalisoituneessa maailmassamme. Kielikylpyohjelman kysyntä Helsingissä on suurempi suhteessa sen tarjontaan johtuen oletettavasti pätevien kielikylpyopettajien puutteesta. Tällä hetkellä vain yksi yliopisto, Åbo Akademi, tarjoaa kielikylpyopetuksen koulutusohjelman, ja suuri osa valmistuneista kielikylpyopettajista päätyy suomenkieliseksi luokanopettajiksi. Kielikylpyä on suurimmaksi osaksi tutkittu lingvistisestä näkökulmasta, kun taas pedagogisia tekijöitä ei ole otettu samoissa määrin tutkimuksissa huomioon.</p> <p>Tämä tutkimus selvittää Helsingin kielikylpyopettajien taustoja ja heidän pätevyytään kielikylpyopettajina. Helsingissä on eniten kouluja, jotka tarjoavat kielikylpyopetusta Suomessa, minkä takia päätin tutkia kielikylpyopettajia juuri Helsingin alueella. Lisäksi kielikyllyn kysyntä on suurinta Helsingissä verrattuna muuhun Suomeen. Tutkimus selvittää muun muassa, kuinka kielikylpyopettajat ylläpitävät ruotsin kieltä työn ulkopuolella, mikä koulutus heillä on kyseisellä hetkellä, millaisia asenteita ja motivaatioita heillä on kielikylpyopetusta kohtaan ja mitä he itse ovat mieltä pätevyystään kielikylpyopettajina. Mitkä tekijät vaikuttavat mahdolliseen pätevien kielikylpyopettajien puutteeseen?</p> <p>Tutkimuksen aineistona on 14 helsinkiläisen kielikylpyopettajan täyttämä kyselylomake. Opettajista neljä toimii yläkoulun- ja 10 alakoulun opettajana. Aineisto on analysoitu sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti. Tutkimuksen tarkoituksena on antaa suuntaa antava kuva Helsingin kielikylpyopettajien pätevydestä, ja mahdollisesti herättää keskustelua kielikylpyopetuksesta sekä sen tasosta.</p> <p>Tutkimuksessa käy ilmi että yli puolet vastaajista pitävät suomea äidinkielenään, ja vain neljä kokevat, että heidän ruotsin kielen taitonsa on vahvempi kuin suomen. Kuitenkin suurin osa tutkimuksen kielikylpyopettajista on sitä mieltä, että heidän ruotsin kielen taitonsa ovat erinomaiset, ja vain yksi opettaja koki ruotsin kielen taitonsa tyydyttäväksi. Kielikylpyopettajat ylläpitävät ruotsin kielen taitoaan työn ulkopuolella suhteellisen aktiivisesti, ja suurimmalla osalla opettajista on 6–10 vuoden työkokemus kielikylpyopetuksesta.</p> <p>Yksikään kielikylpyopettajista ei toivonut olevansa pätevämpi, vaan jokainen piti itseään joko todella pätevänä tai vähintään pätevänä. Kuitenkin suurin osa opettajista oli sitä mieltä, että tarvittaisiin enemmän päteviä kielikylpyopettajia, ja että kielikylpyopettajien koulutus on puutteellinen. Lisäksi puolet opettajista toivoi lisää jatkokoulutusta, erityisesti kielikylpyopettajille suunnattua. Suurin osa opettajista on koulutuksiltaan luokanopettajia, ja vain yksi 14 opettajasta on käynyt kielikylpyopettajan koulutuksen. Lisäksi enemmistö oli sitä mieltä, että he tarvitsisivat työssään sellaisia valmiuksia, joita he eivät ole koulutuksensa kautta saaneet.</p> <p>Jos kysyntää kielikylpyopetukselle riittää, mutta päteviä kielikylpyopettajia on liian vähän, miksi koulutusta kielikylpyopettajille ei voisi lisätä? Pätevien kielikylpyopettajien puute voi tehdä kielikylpyopetuksen tasosta hyvinkin epävakaa.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Kielikylpy, kielikylpyopettajat, toisen kielen opetus			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	3
1.1	Syfte och forskningsfrågor.....	5
1.2	Disposition.....	6
2	MATERIAL OCH METOD.....	7
2.1	Material.....	7
2.2	Metod.....	8
2.3	Etiska aspekter.....	9
3	TEORETISK BAKGRUND.....	10
3.1	Språkinläring.....	10
3.1.1	Förstaspråksinläring.....	11
3.1.2	Andraspråksinläring.....	12
3.1.3	Tvåspråkighet.....	13
3.2	Språkbad.....	16
3.2.1	Språkbadets historia.....	18
3.2.2	Språkbadet i Finland.....	19
3.2.3	Tidigt fullständigt språkbad.....	20
3.2.4	Språkbadslärare.....	21
4	ANALYS OCH RESULTAT.....	23
4.1	Språkbadslärarnas bakgrund.....	23
4.1.1	Kön och ålder.....	24
4.1.2	Modersmål.....	25
4.2	Språkbadslärarnas språkanvändning.....	27
4.3	Språkbadslärarnas kompetens.....	28
4.3.1	Utbildning.....	28
4.3.2	Motivation.....	32
4.3.3	Uppfattningar om språkbadsundervisning.....	34
4.4	Sammanfattning av resultatet.....	38
5	SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION.....	41
	LITTERATURFÖRTECKNING	
	BILAGA	

1 INLEDNING

Vilken nytta kan språkbadsforskning göra? Denna fråga var en av de flera som jag funderade på i början av min undersökningsprocess. Jag visste att jag själv är intresserad av språkbad som en implicit språkundervisningsmetod men tycker andra att metoden är särskilt betydelsefull? Det finns ju relativt mycket kritik mot språkbad och i synnerhet om svenska språkets betydelse i Finland. Enligt Buss & Laurén (1996:11) har kritiken mot språkbad till största delen berott på bristen på pedagogik. Enligt Heidi Harju-Luukkainen, docent i pedagogik, (2007) har språkbad stora fördelar både på en individuell och en samhällelig nivå. Undervisningsprogrammet ger en individ sociala (PICS) och kognitiva (CALP) färdigheter, samt ökar solidariteten i vår alltmer globaliserade värld. Två- eller flerspråkiga individer är öppna för olika språk och kulturer och därigenom är de dagens och framtidens resurser. (Harju-Luukkainen 2007:237) I den här avhandlingen är det fråga om språkbad och programmet i Finland har oftast svenska som målspråk eftersom det är ett minoritetsspråk i Finland.

Språkinläring handlar inte bara om att lära sig språkets struktur utan också om att lära sig leva ett interaktivt liv med andra människor (McLean & Snyder-McLean 1999:3). Interaktion och förmågan att kommunicera är avgörande i vårt dagliga liv. Språk kan förekomma i flera olika former men utan språk, i någon av dess former, har vi ingenting.

Att kunna två eller flera språk har praktiska fördelar i vår alltmer globaliserade värld. Språkkunskaper är en avgörande faktor till exempel på arbetsmarknaden. Därutöver ökar kunskapen av två eller flera språk intelligensen samt simplificerar interaktion mellan människor från olika språk och kulturer. Det finns olika sorts forskning om hur inläring av ett nytt språk ökar kunnigheten att lära sig också andra språk (se till exempel Klein, E. 1995. Second versus Third Language Acquisition). Därutöver är det aktuellt nu, och säkert också i framtiden, att det finns ett spektrum av olika språk och kulturer i nästan varje land i hela världen. Människor i tvåspråkiga länder är privilegierade med influenser av två olika språk, men detta privilegium tas inte i tillräckligt beaktande eller bevaras i Finland.

Finland är ett tvåspråkigt land med svenska som andra officiella språket för landet var en del av Sverige tills 1809. Dock har svenska blivit ett minoritetsspråk med 5 % av talare, vilket är oroväckande med tanke på historien och de svenskspråkiga i Finland. Finlands grundlag

konstaterar att enligt språklagstiftningen är finska och svenska två nationella språk som likvärdigt kan användas i kontakt med myndigheter (Språklag 2003). Finlands Justitieministerium (2016) påstår att ett av syftena med språklagstiftningen är att öka synligheten av tvåspråkighet i Finland. Språkbud är ett av de strategier som ska hjälpa kommunerna att tillämpa språklagstiftningen så att både finsk- och svensktalande invånares grundläggande rättigheter blir säkerställda (Justitieministeriet 2016).

Språkbud definieras som en undervisningsmetod med olika språkinlärningsprogram som alla vidrör funktionell tvåspråkighet. Den ursprungliga målsättningen med språkbud är att barn som redan kan majoritetsspråket (finska i det här fallet) lär sig minoritetsspråket (svenska i det här fallet) genom programmet. Språkbud har visat sig vara en framgångsrik pedagogisk metod i tvåspråkiga länder där kunskap om minoritetsspråket är marginell. (Justitieministeriet 2016) Den effektivaste tidpunkten att börja undervisningsprogrammet, enligt tidigare forskning om språkinläring, är redan i 3-5 års ålder, och sedan ska man fortsätta programmet genom grundskolan för att dra all nytta av inläringen. Språkbud i Finland erbjuder en naturlig och trygg omgivning för språkinläring, i och med att det inte skiljer sig särskilt mycket från ett normalt daghem (Harju-Luukkainen 2007:124–125). Det skulle ju vara en idealisk situation om alla invånare i ett tvåspråkigt land kunde kommunicera med båda de officiella språken. Således är språkbud ett lämpligt språkinlärningsprogram för alla barn i tvåspråkiga länder. Som vi alla vet är det en rikedom att vara tvåspråkig eller att kunna flera språk och denna rikedom borde värnas om.

Enligt mina egna erfarenheter och på basis av vad jag har hört, finns det mer efterfrågan av språkbadsundervisning än vad det finns utbud i Finland, speciellt i Helsingfors. Antagligen gäller den största bristen kompetenta språkbadslärare. För tillfället finns det bra ett universitet där det kan studeras i ett utbildningsprogram för språkbadsundervisning, dvs. Åbo Akademi, och en relativt stor mängd av de utexaminerade blir klasslärare istället för språkbadslärare. Jag vill bland annat ta reda på hurdan bakgrund nuvarande språkbadslärare har i Helsingfors. Har de examen just i utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning eller är de till exempel svenskspråkiga pedagoger?

Enligt Harju-Luukkainen (2013) har språkbud inte studerats ur alla perspektiv. Det dominanta forskningsområdet har till största delen varit ur ett lingvistiskt perspektiv och handlat till största delen om elever, samtidigt som pedagogiska aspekter har inte tagit i beaktande på samma nivå i forskningen. Jag är intresserad av den pedagogiska aspekten som gäller

språkbad och om det finns tillräckligt kompetenta språkbadslärare i Helsingfors i förhållande till efterfrågan av språkbadundervisningen.

Varför är jag personligen intresserad av språkbad? Min kandidatavhandling var en studie om drama som undervisningsmetod i språk. Jag undersökte hur användningen av drama påverkar barns inläring av främmande språk (svenska i det där fallet). Under skrivprocessens gång bekantade jag mig bland annat med språkbad för i det används ofta drama som undervisningsmetod. Jag blev väldigt intresserad av metoden där barn lär sig ett andraspråk utan särskilt stor engagemang. Således fortsatte jag forskningen inom detta ämne under min tid som utbytesstudent i Danmark och satte mig djupare in i saken. Jag är verkligen glad att jag fortfarande kan fortsätta undersökningen med temat och komma fram till någonting nytt inom det här intressanta forskningsområdet.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Mitt syfte i den här pro gradu-avhandlingen är att undersöka *språkbadslärares bakgrund och kompetens som språkbadslärare* på olika låg- och högstadier i Helsingfors. Jag valde språkbadsskolor i Helsingfors för att där finns det mera skolor som erbjuder språkbadsundervisning än någon annanstans i Finland. Ytterligare är efterfrågan störst inom den regionen. Jag kommer bland annat att ta reda på språkbadslärarnas bakgrund, hur språkbadslärarna upprätthåller kompetensen i eller använder det svenska språket i sitt vardagliga liv utanför arbetet, vad för utbildning de har för tillfället (har de examen just i utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning eller är de till exempel svenskspråkiga pedagoger), hurdana attityder och motivationer de har till språkbadsundervisning och vad de själva tycker om sin kompetens i fråga om språkbadsundervisning.

Forskningsfrågorna av denna undersökning lyder på följande sätt:

1. Hurdan bakgrund har språkbadslärare i Helsingfors?
2. Hur upprätthåller språkbadslärarna kompetensen i det svenska språket?
3. Vad är språkbadslärarnas egna uppfattningar om sin kompetens som språkbadslärare?

Möjligen kommer jag till och med ta reda på vilka faktorer påverkar den möjliga bristen på kompetenta språkbadslärare.

1.2 Disposition

I det här avsnittet kommer jag att kartlägga vad som kommer att avhandlas i den här avhandlingen. I föregående kapitel finns inledning, syfte och forskningsfrågor. Syftet med avhandlingen är att kartlägga språkbadslärarnas kompetens i Helsingforsregionen. Jag har tre forskningsfrågor (som nämns i avsnittet ovan) i som jag försöker att få svar på.

I nästa kapitel behandlar jag materialet för den här avhandlingen samt metoden som jag har använt. Först beskriver jag metoden allmänt varefter förklarar jag varför jag har valt just den där metoden. Jag beskriver också innehållet i min frågeenkät. Ytterligare beskriver jag det etiska övervägandet.

I följande kapitel behandlar jag teori som gäller i min undersökning. Teoridelen börjar med språkinläring, både förstaspråksinläring och andraspråksinläring, och ytterligare behandlar jag begreppet tvåspråkighet. Sedan fortsätter jag med definiering av språkbad och dess olika former. I slutet av teoridelen behandlar jag språkbadslärare och språkbadsundervisning.

I kapitel fyra analyserar jag materialet och svaren på frågeenkäten och presenterar resultatet. I slutet av kapitlet sammanfattar jag hela analysen samt resultatet så att om någon vill läsa bara resultatet går det effektivt genom att bara läsa sammanfattningen.

I följande kapitel har jag en mer omfattande sammanfattning av hela avhandlingen samt en diskussion kring undersökningen, resultatet och själva ämnet. I slutet av kapitlet försöker jag att komma fram med nya relevanta forskningsfrågor kring ämnet. I diskussionsdelen drar jag slutsatser och dessutom har jag med mina egna reflektioner.

I slutet av den här avhandlingen finns frågeenkäten som skickades till informanterna av den här undersökningen som bilaga.

2 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel berättas om metoden och materialen för den här undersökningen. I slutet av kapitlet diskuteras tillstånd och etiska överväganden.

2.1 Material

Metoden i denna avhandling är en innehållsanalys där jag analyserar svar på frågor av en frågeenkät. Jag valde att använda en frågeenkät som metod eftersom jag ville nå vuxna informanter (språkbadslärare) på det effektivaste sättet som möjligt utan problem med gemensamma tidtabeller. Ytterligare går det snabbare att samla in materialet med hjälp av en enkät än till exempel med hjälp av intervjuer (Ejvegård 2009:55). Enligt Ejvegård (2009:49) använder man en enkät om man vill studera till exempel informanternas åsikter och uppfattningar, och det kommer jag att göra i den här undersökningen.

Innehållsanalys baserar sig enligt Tuomi & Sarajärvi (2002:15) på tolkning och den kan delas in i kvalitativ och kvantitativ forskning. Jag kommer att analysera materialet både kvalitativt och kvantitativt. Enligt Widerberg (2002:15) är kvalitativ forskning sådan forskning som syftar till att få fram egenskaper hos en individ medan kvantitativ forskning handlar om fastställning av mängder. De slutna frågorna i enkäten analyserar jag kvantitativt när jag jämför antalet olika svar och svaren på de öppna frågorna i enkäten analyserar jag kvalitativt. Jag kategoriserar svaren enligt deras innehåll samt enligt mina tre forskningsfrågor. Dessutom diskuterar jag enkätsvaren och jämför dem med teorin. Analysen är främst kvalitativ på grund av många öppna frågor i enkäten och för att fokus ligger vid informantens åsikter, upplevelser, attityder och känslor.

Frageenkäten i den här undersökningen innehåller fyra olika delar. Den första delen handlar om informanternas bakgrund eftersom jag ville få en omfattande bild av de faktorer som kan påverka deras svar. I den första delen frågade jag också om informanterna själva har gått i språkbad för det är ofta vanligt att individernas bakgrund påverkar deras val i framtiden. I den andra delen kartlägger jag informanternas utbildning, deras arbetserfarenheter och också deras egna uppfattningar om sin kompetens som språkbadslärare. Den tredje delen i frågeenkäten

handlar om informanternas språkkunskaper och användningen av det svenska språket utanför arbetet. I den sista delen av frågeenkäten kartlägger jag sedan slutligen informanternas egna uppfattningar om språkbadsundervisning samt deras motivation för arbetet. Frågeenkäten är skriven på svenska och de flesta av informanterna har också svarat på svenska. Det finns några svar på finska som jag presenterar med en översättning på svenska. Frågeenkäten finns som en bilaga i slutet av avhandlingen.

2.2 Metod

Min undersökning baserar sig på en frågeenkät som jag bitt språkbadslärare i Helsingfors svara på. Med hjälp av frågeenkäten har jag försökt besvara mina tre forskningsfrågor som jag nämnde i avsnitt 1.1.

Jag gjorde en elektronisk frågeenkät på svenska med verktyget Google Forms och skickade ut den till 27 (25 kvinnor och 2 man) språkbadslärare på olika låg- och högstadier i Helsingfors under januari 2019. Jag skickade e-post till rektorerna i alla 11 språkbadsskolor som finns i Helsingfors men jag fick bara 27 kontaktinformationer till språkbadslärare. En av de 11 språkbadsskolorna hade ännu inte börjat med språkbadsundervisningen.

Informanterna hade tre veckor på sig att svara på enkäten. Några av språkbadslärarna, ungefär ett tiotal, var väldigt aktiva och svarade på enkäten direkt efter att jag hade skickat ut den (23.1.2019). Sedan var jag tvungen att påminna lärarna om att svara men ändå fick jag inte antalet svar som jag önskade. Jag ville ha åtminstone 20 svar men jag fick 14. Således består materialet i min pro gradu-avhandling av 14 svar på en frågeenkät, vilket är relativt bra med tanke på att det vid tidpunkten av utskickandet av frågeenkäten totalt sett endast fanns 10 skolor (6 lågstadier och 4 högstadier) som erbjuder språkbadsundervisning i Helsingfors. Informanterna i den här undersökningen är språkbadslärare på olika låg- och högstadier i Helsingfors, tio av språkbadslärarna arbetar på lågstadier och fyra på högstadier.

Jag valde materialet för att det finns mest språkbadslärare i Helsingfors troligtvis på grund av antalet skolor är relativt stort jämfört med andra städer i Finland. I huvudstadsregionen finns det ännu fler språkbadsskolor men den här undersökningen baserar sig endast på

språkbadslärare i Helsingfors. Det finns 11 skolor som erbjuder/kommer att erbjuda språkbadsundervisning i Helsingfors medan det i Vasa, ”språkbadets huvudstad” i Finland, finns tre språkbadsskolor (Vasa 2017). Ytterligare är jag själv intresserad av vad som pågår just i Helsingfors gällande situationen kring språkbadslärare.

2.3 Etiska aspekter

Jag inledde skrivandet av den här avhandlingen med att anhålla om ett forskningstillstånd vid Helsingfors stad. Forskningstillståndet är obligatoriskt om undersökningen är gjord i verksamhetsfältet inom uppfostran och utbildning och om samling och hantering av information om människor sker inom detta verksamhetsfält (Helsingfors stad 2019).

Den här undersökningen är gjord med beaktande av forskningsetiska regler. Enligt Forskningsetiska delegationen (2012:18) är forskningen inte tillförlitlig eller trovärdig om den inte har gjorts enligt god vetenskaplig praxis. Jag inledde processen med att anhålla om ett forskningstillstånd vilket är centralt ur ett forskningsetiskt perspektiv. Dokumentering, bedömning samt presentation av resultat har gjorts omsorgsfullt, öppet och ärligt. Andra forskares arbete har respekteras och hänvisats till genom hela undersökningen. Alla informanter i den här undersökningen är medvetna om att de och deras skolor förblir anonyma genom hela undersökningen och att materialet behandlas konfidentiellt och förstörs genast efter att undersökningen har blivit färdig. Även om det finns en manlig språkbadslärare i min undersökning kommer jag att hantera alla informanter som kvinnor och använda pronomenet *hon* om alla för att säkerställa informanternas anonymitet.

Jag vill ändå betona att undersökningen inte ger en heltäckande bild av språkbadslärarnas kompetens i Helsingfors eftersom alla språkbadslärare inte är med i den här undersökningen, och det är också omöjligt att kartlägga en så omfattande faktor som kompetens endast genom en frågeenkät. Syftet med den här undersökningen är att ge en vägledande bild av språkbadslärarnas kompetens och möjligtvis att väcka diskussion kring ämnet. Jag hoppas att flera blir intresserade av språkbadsundervisning och nivån på undervisningen.

3 TEORETISK BAKGRUND

I den här teoridelen kommer jag först att på en allmän nivå behandla språkinläring, både första- och andraspråksinläring samt tvåspråkighet. Sedan kommer jag att diskutera språkbudet som ett övergripande begrepp. Ytterligare behandlar jag språkundervisning, speciellt andra- och språkbadsundervisning med hjälp av tidigare undersökningar.

I min teoretiska referensram kommer jag till största delen använda följande forskare som stöd: Harju-Luukkainen H., Björklund S., Buss M., Laurén C. och Sundman M.

3.1 Språkinläring

Alla friska barn har förutsättningar att lära sig språk. Vid sidan av biologiska orsaker spelar motivationen en stor roll i språkinläring. Det är viktigt för barn att kunna kommunicera med människor omkring sig och därför har de vilja att lära sig. (Sundman 1999:57) Enligt den tidiga behavioristiska inläringsteorin sker språkinläring med *stimulus och respons-modell* genom att föräldrar reagerar på barns uttryck på ett förväntat sätt. På det här viset försvinner sådana felaktiga uttryck som föräldrarna inte förstår och bara de rätta orden, som föräldrarna förstår, blir kvar. Men varför använder barn annorlunda uttryck än vuxna om de lär sig genom att härma? Ett svar är att barnet blir rättat av föräldrarna och på det sättet försvinner de felaktiga uttrycken, och ett annat svar är att barn lär sig enligt sin utvecklingsnivå. (Håkansson 1998:7–8) Således kan man konstatera att barn lär sig språk genom att härma vuxna men de gör inte det alltid utan deras individuella utvecklingssystem bestämmer inläringstakten.

Enligt Chomskys generativa grammatikteori har alla barn förutsättningar för språkinläring och de behöver bara aktivering för att utveckla. Piagets kognitiva inläringsteori stämmer överens med Chomskys teori men fokuserar på ordinläring och begreppsbildning i stället för grammatiken. Båda teorier har fokus på inläring som ett resultat av någon aktivitet. Vygotsky, den ryske psykologen, betonar interaktion i språkinläring och framhäver stödet från vuxna. (Håkansson 1998:11–17)

I följande avsnitt kommer jag att diskutera både första- och andraspråksinläring samt tvåspråkighet.

3.1.1 Förstaspråksinläring

Teori bakom förstaspråksinläring är relevant med tanke på min undersökning för att språkinläring i språkbad sker naturligt på ett väldigt likadant sätt som i förstaspråksinläring, och den processen har man försökt sträva efter med språkbadet.

Det är inte enkelt att definiera *Förstaspråk* (L1 *language*) eftersom individen kan ha flera olika språk som sina förstaspråk (språk som lärs in allra först). Skutnabb-Kangas (1981:21) definierar förstaspråket enligt behärskning (vilket språk behärskas man bäst), tänkande (på vilket språk tänker man på), räkning (på vilket språk räknar man) och drömspråk (på vilket språk drömmer man). Vanligtvis betecknas begreppet *modersmål* detsamma som förstaspråk men modersmålet kan också vara det språk som individen mest använder eller språket som individen mest identifierar sig till (Skutnabb-Kangas 1981:21)

Det finns en dialog mellan mamman och det ofödda barnet redan när barnet är i sin mors mag. Således känner barnet ljudsystemet av sitt förstaspråk redan i tidig ålder (Håkansson 1998:19). Ungefär vid ett års ålder säger barn sina första ord, oftast mamma eller pappa eller några lexikala ord från barns omgivning. Först är utvecklingen av nya ord långsam och orden är enstaviga men sedan i 1,5–2 års ålder kommer det så många nya ord att det är svårt att följa med. (Håkansson 1998:77) Barn i två eller tre års ålder leker med språket och kan t.ex. placera vilket som helst ord till fundamentet. Vid tre års ålder har de flesta barnen utvecklat ett grundläggande ordförråd och grammatik och meningarna blir längre. Sedan vid fyra års ålder får barnet en djupare förståelse för hur andra tänker, vilket leder till bättre kommunikation med andra. Fraserna blir långa och barnet börjar låta som en vuxen med sitt språk i fem års ålder. Några böjningar och uttal kan fortfarande vara svåra vid fem års ålder men ordförrådet växer ännu mer när barnet lär sig att läsa. (Håkansson 1998:61). Kapitlet ovan om språkinläring gäller mest med förstaspråksinläring.

Meningen med språkbåd är att barn redan har utvecklat sitt förstaspråk (finska) och börjar språkbådet och andraspråksinlärningen efter det, det vill säga tidigast i 3 års ålder när ett grundläggande ordförråd och grammatik har utvecklats.

3.1.2 Andraspråksinlärning

Andraspråksinlärning är den process som sker i språkbådsundervisning och därför är relevant som teori i den här avhandlingen. Som nämnts i avsnittet ovan är förstaspråk (L1) det språk som tillågnas först medan *andraspråk* (L2 *language*²) är det/de språk som tillågnas efter förstaspråket har etablerats eller börjat etableras (Abrahamsson 2009:13). Vad är skillnaden mellan andraspråk och *främmande språk* då? Enligt Abrahamsson (2009:14) sker andraspråksinlärning oftast i en naturlig miljö där målspråket fungerar som ett kommunikationsspråk medan främmande språk lårs oftast in i en artificiell språklig miljö som till exempel i en skola. Det kan uppfattas vara en skillnad mellan *inlärning* och *tillågnande* även om vissa forskare inte gör en skillnad mellan begreppen. Inlärning kan uppfattas som en process som sker i en mer formell och artificiell miljö (till exempel en skola) där målspråket lårs in genom att korrigera, medan begreppet tillågnande kan anses som en mer naturlig, automatisk och informell process när det gäller språkinlärning. (Abrahamsson 2009:15–16) Sundman (1999:43) talar om samma företeelser som Abrahamsson men hon lyfter fram begreppen som *naturlig tvåspråkighet (informell)* och *skoltvåspråkighet (formell)* som motsvarar ungefär begreppen andraspråk och främmande språk samt språktillågnande och språkinlärning. Jag kommer mest att använda termen andraspråksinlärning men begreppet tillågnande nämns också.

Inlärningsålder påverkar avgörande hastigheten och effektiviteten av andraspråksinlärning. Barn tillågnar sig till språket snabbare än vuxna och når kanske en sådan språklig kompetens som de inte kan sägas om huruvida individen talar förstaspråket eller andraspråket. Ytterligare påverkar olika sociala, psykologiska och biologiska faktorer andraspråksinlärning som varierar mellan olika individer. (Abrahamsson 2009:12) Abrahamsson (2009:14) betonar att andraspråk kan kallas också målspråk speciellt i inlärningssammanhang. Jag kommer att använda båda termerna i den här avhandlingen men med samma betydelse.

Andraspråksinläring är inte alldeles enkelt att definiera för att begreppet kan uppfattas på flera olika sätt och processen kan också ske i olika sammanhang. I den här avhandlingen talas om andraspråksinläring som sker i språkbad, vilket i det här fallet betyder att andraspråket (L2), det vill säga svenska, oftast men inte alltid är språket som barn lär sig efter att förstaspråket (finska) har utvecklats. Även om målspråket i språkbad lärs in i en skola som uppfattas som en formell miljö, talar jag ändå om andraspråk i stället för främmande språk eftersom inläringen sker i en naturlig miljö där målspråket fungerar som ett kommunikationsspråk. Av samma anledning använder jag både inläring och tillägnande för målet är naturlig tvåspråkighet som uppstår i skolan.

3.1.3 Tvåspråkighet

Begreppet *tvåspråkig* på individnivå är svårt att definieras för att det finns så många olika definitioner beroende på forskare. Faktorer som påverkar definitionen är bakgrund, kompetens (hur de två språken behärskas), språkens funktion (hur mycket språken används) och attityder (hur talaren själv förhåller sig till språken). (Skutnabb-Kangas 1981:84) Enligt Sundman (1999:39) handlar det inte bara om svårigheten att definiera eller använda begreppet utan till stor del också om mångfalden på individnivå. Sundman (1999:40) nämner också fyra olika kriterier men med olika namn för att definiera tvåspråkigheten: **ursprung**, **språkfärdighet**, **språkanvändning** och **identitet**. Jag kommer att använda de här namnen på definitioner enligt Sundman i detta avsnitt och i den här avhandlingen. Nedan kommer jag att titta lite närmare på de här fyra kriterierna för tvåspråkighetens definition.

Enligt det första kriteriet **ursprung** betraktas en människa som tvåspråkig om hon eller han har en bakgrund i en tvåspråkig familj, det vill säga om individens föräldrar eller en av föräldrarna är tvåspråkiga. Föräldrarnas modersmål är givetvis inte heller lätt att definiera och det kan också definieras enligt samma fyra kriterier. (Sundman 1999:38)

Det andra kriteriet för tvåspråkighet är väldigt mångformig som begrepp. Enligt Sundman (1999:38) innehåller **språkfärdigheten** många delfärdigheter och de alla kan vara utvecklade på olika nivåer. Sundman (1999:38) fortsätter att språkfärdigheten kan delas in i två olika kategorier enligt förståelse och användningen av språket: *perceptiv* (passiv) och *produktiv* (aktiv). De perceptiva färdigheterna (att förstå tal) ska behärskas först innan man kan nå de

produktiva färdigheterna (att tala själv). Ytterligare kan språkförmågan delas in i *mundlig* och *skriftlig*. Dessa fyra kategorier bygger på ett system med fyra olika delfärdigheter enligt Sundman (1999:38):

- att förstå tal (*mundlig och perceptiv*)
- att tala (*mundlig och produktiv*)
- att lära och förstå skriven text (*skriftlig och perceptiv*)
- att skriva (*skriftlig och produktiv*)

Själva språket kan också delas in i flera olika underkategorier som utvecklas i olika takt: uttal (fonetik och prosodi), ortografi (i skrift), morfologi (böjning och ordbildning), syntax (fras-, sats- och meningsstruktur), lexikon (ordförråd), pragmatik samt text/diskursstruktur. Det har blivit klart att barn lätt lär sig uttalet av ett nytt språk utan brytning medan för vuxna är det svårt. (Sundman 1999:39)

Enligt språkfärdighetskriteriet är en individ tvåspråkig om han eller hon når en viss kompetens i båda språken. Enligt en definition är man tvåspråkig om man har någon kunskap i flera än ett språk och enligt en annan definition borde man nå samma kunskaper som modersmåltalare i båda språken för att definiera sig själv som tvåspråkig. Den andra definitionen är knepig för det är svårt att avgöra hurdana språkkunskaper som är på modersmålsnivå. (Sundman 1999:40)

Det tredje kriteriet **språkanvändning** definierar en person som tvåspråkig om han eller hon använder flera än ett språk. Detta kriterium kan vara för omfattande eftersom nuförtiden många vuxna då or då kan använda flera än ett språk men språkkunskaperna kan variera väldigt mycket. Därför är det viktigt att specificera kriteriet enligt till exempel kontexten (använder man språket hemma) eller mängden av språkanvändningen (använder man språket varje dag). (Sundman 1999:40)

Begreppet **identitet** som fungerar som det fjärde kriteriet för tvåspråkighet är inte heller lätt att definiera. Detta kriterium är subjektivt för det är individen som antingen upplever sig själv som tvåspråkig eller inte. (Sundman 1999:41) Det trovärdigaste sättet är att använda alla fyra kriterier för att definiera tvåspråkighet för de enskilda kriterierna kan vara vilseledande.

Hur är det hos ett barn då? Vilka faktorer påverkar ett barns tvåspråkighet? Sundman (1999:42) nämner åldern för inläringen som den viktigaste faktorn. Ytterligare påverkar språkens status och den sociala kontexten tvåspråkigheten. Om språket har låg status i samhället där barn lever kan det minska barns motivation för inläring. Och tvärtom om språket har en hög status kan det fungera som motivation för barnens inläring. Barn respekterar språket och vill vara som de flesta, majoriteten av samhället. (Sundman 1999:43)

Tvåspråkigheten kan förekomma till exempel som *simultan* tvåspråkighet eller *successiv* tvåspråkighet enligt när språken tillägnas. *Simultan* tvåspråkighet sker naturligt när barn lär sig båda språken parallellt i hemmet (under tre års ålder), det vill säga att barn har två förstaspråk. *Successiv* tvåspråkighet betyder att barn redan har lärt sig förstaspråket och tillägnar andraspråket senare utanför hemmet.

Det viktigaste med simultan tvåspråkighet är att föräldrarna från och med i början håller sig till metoden *en vuxen – ett språk* så att barn associerar ett språk med en person, behåller motivation för språken och håller språken isär. Dessutom anses motivationen som en av de viktigaste faktorerna för språkinläring och den gäller både barn och vuxna. Föräldrarna ska också själva vara motiverade att tala var sitt språk för att väcka motivationen hos barnen. Barn ska tro att föräldrarna är enspråkiga och att de inte förstår det andraspråket, på det här viset är barn tvungna att lära sig de båda språken. (Sundman 1999:57)

Identiteten påverkar också barns motivation till språkinläring. Föräldrarna kan se till att det finns sociala nätverk för båda språk, dvs. människor att tala språken med, och också kulturella saker som är anslutna till språken. (Sundman 1999:58) Ytterligare kan man stödja barns självkänsla på olika sätt eftersom när man har en bra självkänsla, vågar man prata mer och lär sig bättre.

Den språkliga stimulansen är kanske den viktigaste med tanke på språkinläring. Föräldrarna borde tala så mycket som möjligt på ett varierande sätt med sina barn och låta också barn göra det samma. Läsning av barnböcker är ett väldigt effektivt sätt att stödja barns språkinläring. (Sundman 1999:59) Ytterligare är det viktigt att barn får både höra och tala de båda språken lika mycket så att det ena språket inte stör det andra. Speciellt om det ena språket har majoritetsstatus i samhället ska det andraspråket stödas ännu mer. (Sundman 1999:47)

Subtraktiv tvåspråkighet förekommer om utvecklingen av förstaspråket avstannar på grund av inläring av andraspråk. Detta sker vanligtvis när första språket har en minoritetsstatus i språkinlärningsmiljön och barn fokuserar bara på det andraspråket. Motsatsen till *subtraktiv* tvåspråkighet är *additiv* tvåspråkighet då förstaspråket är ett majoritetsspråk och andraspråket en extra tillgång. *Simultan* tvåspråkighet med finska och svenska leder ofta till *additiv* tvåspråkighet med ingen risk av minskning av det ena språkets utveckling över det andra. (Sundman 1999:47)

3.2 Språkbad

Den ursprungliga målsättningen med språkbad är att barn som redan kan majoritetsspråket (finska i det här fallet) lär sig minoritetsspråket (svenska i det här fallet) genom programmet. Språkbad har visat sig vara en framgångsrik pedagogisk metod i tvåspråkiga länder där kunskap om minoritetsspråket är marginell. (Justitieministeriet 2016) Enligt Buss och Laurén (2007:26) är språkbad en metod att lära sig andra eller främmande språk i en naturlig miljö genom meningsfulla situationer.

Språkbad är en språkundervisningsmetod med olika språkinlärningsprogram som alla vidrör funktionell tvåspråkighet. Harju-Luukkainen (2013:3) anser att funktionell tvåspråkighet är det viktigaste syftet med språkbad. Harju-Luukkainen & Kultti (2017:21) beskriver att funktionell tvåspråkighet betyder att barn kan kommunicera med sina två eller flera språk flytande i vardagliga situationer. Harju-Luukkainen & Kultti (2007:21) fortsätter att meningen med språkbad är att nå funktionell tvåspråkighet med hjälp av språket som ett medel och inte bara som ett mål.

Den grundläggande tanken i språkbad är att man lär sig ett annat språk på samma sätt som man lär sig förstaspråk. Således pågår språkinläring så naturligt som möjligt med hjälp av omgivningen, det vill säga kommunikering med språkbadslärare och andra barn. Man lär sig ju inte språket genom att läsa teori utan genom att använda språket i olika autentiska sammanhang (Laurén 2007:22). Fokus ligger vid innehållet och språket är bara ett medel för att få fram det vad man vill säga, ju yngre barn är desto omedvetet användningen av andraspråket sker.

Den autentiska kommunikationen ger motivation till barn att lära sig språket. Barn vill ju bli förstådda och det är viktigt för dem att få kommunicera med människor omkring sig. Därför är det viktigt att språkbadsläraryrket håller sig till språkbadsspråket för att behålla den autentiska kommunikationen och därigenom också motivationen. (Björklund m.fl. 2007:9-10) Som nämnts i avsnitt 3.1.3 *Tvåspråkighet* är det viktigaste med tvåspråkigheten att föräldrarna från och med i början håller sig till metoden *en vuxen – ett språk* så att barn associerar ett språk med en person, behåller motivation för språken och håller språken isär. Motivationen anses som en av de viktigaste faktorerna för språkinläring. Således ska föräldrarna hålla sig till barns modersmål, finska i det här fallet, och språkbadsläraryrket ska hålla sig till målspråket, svenska i det här fallet. (jfr. Sundman 1999:57) Barn ska tro att språkbadsläraryrket är enspråkiga och att de inte förstår finska, på det här viset är barn tvungna att lära sig svenska.

Autentiska kommunikationssituationer är viktiga inte bara med tanke på elevernas motivation utan också med tanke på inläringens effektivitet. Ett visst språkbruk utvecklas bäst när det sker i en riktig situation och en fysisk arbetsmiljö där eleverna själva får vara med. Sådana autentiska kommunikationssituationer kan skapas genom till exempel temaundervisning eller arbetsstationer, det vill säga att språkbruket anknyts till en konkret omgivning oftast utanför klassrummet. (Laurén 1999:23)

Det är viktigt att urskilja språkbad från andra tvåspråkiga undervisningsmetoder som till exempel *språkdusch* eller *CLIL-undervisning* (Content and Language integrated Learning). Dessa språkinlärningsprogram sker på ett främmande språk och vanligtvis är användningen av målspråket mycket liten jämfört med språkbadsprogram, åtminstone i CLIL-undervisning. Bergroth (2015:5) anser att språkdusch skiljer också sig från språkbad enligt användningen av språk. Målspråket och modersmålet används parallellt i språkdusch medan ett språk åt gången är i bruk i språkbad.

I följande avsnitt kommer jag att beskriva språkbadets historia samt hur programmet ser ut i Finland. Sedan kommer jag att definiera det språkbadsprogram som är det vanligaste i Finland och i slutet av kapitlet berättar jag om språkbadsläraryrket och språkbadsundervisning.

3.2.1 Språkbadets historia

Språkbad uppkom i Kanada i mitten av 1960-talet på grund av föräldrar som krävde effektivare franskundervisning för sina barn. De hade märkt att de fransktalande barnen lär sig engelska genom lek på fritiden medan de engelsktalande barnen inte lär sig franska på skolan. Resultatet av uppmärksamheten ledde till att språkinläring ska börjas tidigt och språket ska fungera som ett verktyg i verkliga sammanhang. Följande faktorer var utgångspunkten för språkbad från och med början:

- *meningsfull och autentisk interaktion,*
- *riklig input,*
- *lärarens användning av enbart språkbadsspråket,*
- *betoning på innehållet,*
- *prioritering av förståelsen i början,*
- *lärarens förståelse av elevens förstaspråk,*
- *gester, kroppsspråk,*
- *läsning först på badspråket,*
- *grammatik genom inriktning på kommunikativt viktigt stoff,*
- *implicita korrigeringar,*
- *uppmuntran till elevinitiativ (Laurén 2007:19)*

Programmet som uppstod i Kanada kallades för *tidigt fullständigt språkbad* (early total immersion) vilket betydde att barn fick fullständig undervisning på målspråket från och med första dagen på daghemmet och förstaspråket kom gradvis med senare i skolan. Programmet spreds runt hela landet och slutligen runt om i världen då det uppstod många varianter av programmet. (Swain & Johnson 1997:2) Jag kommer att definiera programmet tidigt fullständigt språkbad grundligare samt lite andra språkbadsprogram också senare i det här kapitlet.

3.2.2 Språkbad i Finland

Även om svenska är det andra officiella språket i Finland på grund av historiska orsaker har språket inte så stor prestige speciellt bland unga, och det har blivit ett minoritetsspråk med 5 % modersmåltalare. För att förstärka barns kunnighet i det andra officiella språket grundade skolsystemet olika program som utvecklar tvåspråkigheten och språkbadet var en av dem. (Björklund m.fl. 2014:197)

Det var först en grupp kvinnor i det tvåspråkiga Vasa som ville ha språkbadsprogrammet för sina barn och det första programmet började hösten 1987 (Buss & Laurén 2007:28). På den tiden fanns det inte pedagogisk litteratur om språkbad och det enda som visstes var att språkbadsläraren ska bara använda målspråket och hon eller han ska vara konsekvent med användning av språket (Buss & Laurén 1996:10). Programmet fick mycket uppmärksamhet och spred sig till olika kommuner runt Finland. (Buss & Laurén 2007:29–30) De flesta språkbadsprogram i Finland följer den kanadensiska modellen, det vill säga tidigt fullständigt språkbad, fast det också finns varianter. Det finns språkbad på finska, engelska och samiska men svenska är det vanligaste målspråket inom språkbad i Finland. I Helsingfors finns det från och med hösten 2019 11 skolor (både låg- och högstadier) där språkbadsundervisning erbjuds (Helsingfors Stad 2019).

På webbsidorna av Helsingfors stad (2019) beskrivs språkbadet på följande sätt: Språkbad är en undervisningsmetod där barn lär sig det andraspråket i en naturlig miljö på daghem och skola. Undervisningsspråket är svenska på språkbadsdaghem och språkbadsskolor i Helsingfors, och målet med språkbadet är funktionell tvåspråkighet. Språkbadet börjar tidigast när barn är fyra år gammal och hon eller han inte behöver kunna svenska på förhand men ska ändå ha finska som ett av sina hemspråk. Språkbadslärare kan också finska även om de bara använder svenska som undervisningsspråk och barn kan använda finska tills deras kunskaper i svenska har utvecklats. Miner och gester stöder ord och uttryck i undervisningen. (Helsingfors stad 2019) Språkbad i Finland är lekbaserat och typiska aktiviteter handlar till exempel om musik, konst, rörelse, berättelser och rim (Björklund m.fl. 2014:199). Buss & Laurén (1996:42) betonar ändå att språkbadslärare ska vara noggranna med användning av konkreta ting. Man ska först uttrycka saken på målspråket och först efter det visa det konkreta föremålet för att undvika att registrera föremålet på modersmålet.

Även om språkbadet har en historia på över 30 år i Finland har det inte ännu blivit ett enhetligt språkundervisningsprogram och begreppet kan ha flera olika betydelser vilket försvårar konsekvent planering. Det finns bara ett kapitel för tvåspråkig undervisning i GLGU 2014 (grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen) där det finns ett avsnitt om språkbadsundervisning. Enligt Svanljung (2016:51) har kapitlet formulerats på ett komplicerat sätt och enligt henne finns det inte enhetliga läroplaner på kommun- eller skolnivå för språkbad.

3.2.3 Tidigt fullständigt språkbad

Språkbad är svårt att definiera för att det finns så många olika språkbadsprogram som skiljer sig från varandra. Till exempel användningen av mängden av språkbadsspråk och tiden när man börjar språkbadet varierar i olika program (Harju-Luukkainen 2013:3). I Kanada har man tre olika språkbadsmodeller enligt tiden när man börjar: tidigt (börjas i daghemmet), fördröjt (börjas i lågstadiet) och sent (börjas i högstadiet). Enligt användning av språkbadsspråket kan man indela programmen i fullständigt språkbad och partiellt språkbad. I fullständigt språkbad använder man språkbadsspråket hela tiden i varje situation medan man i partiellt språkbad använder förstaspråket och språkbadsspråket lika mycket. (Buss & Laurén 2007:29)

När jag talar om språkbad i den här undersökningen syftar jag till *tidigt fullständigt språkbad* (early total immersion) som är den populäraste språkbadsmetoden i Kanada och i Finland. I tidigt fullständigt språkbad börjar undervisningen på det andraspråket (som är vanligtvis landets minoritetsspråk) tidigt (I Finland oftast i tre års ålder), och inläringen sker bara på målspråket i början. Barn som börjar tidigt fullständigt språkbad har inte kunskaper om målspråket utan språket (svenska) är helt nytt för dem och barn bör alla vara ungefär på samma språkliga nivå i början av programmet. Ändå kan alla i princip delta i språkbad oberoende av möjliga inläringssvårigheter eller andra speciella behov. (Bergroth 2015:1–2) Enligt Buss (2002:19) sker undervisningen bara på målspråket i början och sedan tas modersmålet gradvis med så att båda språken i skolåldern finns som undervisningsspråk. Sedan sker hälften av undervisning på svenska och hälften på finska i högstadiet. Det tidiga språkbadet har visat sig ge de bästa resultaten för att barn är unga när de börjar med programmet och då är intensiteten störst möjlig (Skutnabb-Kangas 1981:167).

I tidigt fullständigt språkbåd betonas föräldrarnas stöd med tanke på barns modersmål. Språkbådslårare tar hand om andraspråksutvecklingen medan föråldrar ska hålla sig till modersmålet och stöda det språket hemma. (Harju-Luukkainen & Kultti 2017:21)

3.2.4 Språkbådslårare

Enligt Bergroth (2015:2) är en kompetent språkbådslårare tvåspråkig, språkligt medveten, entusiastisk och kreativ. Språkbådslårare använder endast språkbådsspråket i undervisningen men hon eller han ska också kunna elevernas modersmål. Således är lårare en språklig förebild för eleverna. Det kan vara att eleverna hör målspråket bara i språkbådet och endast från språkbådslårare.

Heikkinen (2007:65) lyfter fram möjliga negativa sidor hos en tvåspråkig språkbådslårare. Han poånger att de tvåspråkiga språkbådslårare (oftast finlandssvenskor) ska vara noggranna med att använda bara målspråket (svenska) och inte blanda olika språk till exempel finska och engelska ihop med svenskan. Man hör ofta tvåspråkiga individer att tala på flera olika språk, det vill säga att ”kodväxla”. Enligt Buss & Laurén (1996:31) har språkbådslårare två viktiga roller mellan vilka de ska hitta balans; en pedagogisk och en språklig roll. Balansering mellan rollerna kan vara svårt när det gäller val av handlingssätt eller om det uppstår stora språkliga variationer bland eleverna.

Enligt Kangasvieri m.fl. (2012:45) finns det brist på kompetenta språkbådslårare speciellt i Helsingfors. Kangasvieri m.fl. (2012:67) fortsätter att bristen möjligen beror på den stora efterfrågan på språkbåd i Helsingfors jämfört med andra städer. Enligt Buss & Laurén (1996:10) har språkbåd blivit populärt väldigt snabbt och därför hänger fortbildningen inte med. Problemet med fortbildning tycks fortsätta eftersom samma brist påpekats nästan tio år senare; Kangasvieri m.fl. (2012:70) anser att det skulle behövas mer fortbildning inom språkbåd för att man ska kunna göra undervisningen enhetligare. En del av lårare har fått mycket utbildning inom språkbåd och andra har genomgått bara några kurser (Björklund m.fl. 2007:16).

Man kan utbilda sig till språkbadslärare vid Åbo Akademi i Finland och undervisningen görs i samarbete med Vasa Universitet. Varje år finns det 20 nybörjarplatser. Genom att avlägga utbildningsprogrammet för språkbadslärare är man behörig att jobba som språkbadslärare i grundskolan, som klasslärare i grundskolan samt som svensklärare i grundskolan och gymnasium. (Vasa Universitet 2019) Som nämnts tidigare i den här avhandlingen finns det flera olika varianter av språkbad i Finland även om tidigt fullständigt språkbad är det vanligaste programmet. Enligt Kangasvieri m.fl. (2012:66) är variationen mellan olika program orsaken till svårigheten att konsekvent planera språkbadslärarytbildningen.

Det finns behörighetsvillkor i Finlands lagstiftning som gäller språkkunskaper för lärare. Lärare som undervisar på ett annat språk än skolans undervisningsspråk ska behärska undervisningsspråket och ha tillräckliga språkkunskaper i språket. Behärskning kan visas genom avläggning av nationella språkexamina på nivå fem, avläggning av minst 80 studiepoäng i undervisningsspråket vid universitet eller avläggning av sina behörighetsgivande studier i utlandet. Ytterligare bör en språkbadslärare också ha utmärkta kunskaper i skolans undervisningsspråk. (Lagstiftning 2003)

4 ANALYS OCH RESULTAT

I det här kapitlet kommer jag att rapportera om min analys av svaren på frågeenkäten samt presentera och diskutera resultaten i ljuset av teorin. Syftet med avhandlingen har varit att ta reda på språkbadslärarnas kompetens i Helsingfors. Hurdana färdigheter och kompetens har språkbadslärarna i olika låg- och högstadier i Helsingfors?

Jag fick kontaktuppgifter till 27 språkbadslärare i Helsingfors av vilka sammanlagt 14 stycken besvarade min frågeenkät. Mitt syfte var att få åtminstone 20 svar men på grund av fåtaligheten av språkbadslärarna i Helsingfors samt tidsbegränsningen var det omöjligt att få flera svar. Således är den här analysen gjord på basis av 14 språkbadslärares svar på en frågeenkät. Tio av lärarna arbetar på lågstadiet och fyra arbetar på högstadiet i Helsingfors. Jag kommer att behandla språkbadslärarnas bakgrund, språkanvändning och deras kompetens i följande tre avsnitt. I slutet av kapitlet sammanfattar jag hela resultatet. De tre första avsnitten baserar sig på följande forskningsfrågor:

1. Hurdan bakgrund har språkbadslärare i Helsingfors?
2. Hur upprätthåller språkbadslärarna kompetensen i det svenska språket?
3. Vad är språkbadslärarnas egna uppfattningar om sin kompetens som språkbadslärare?

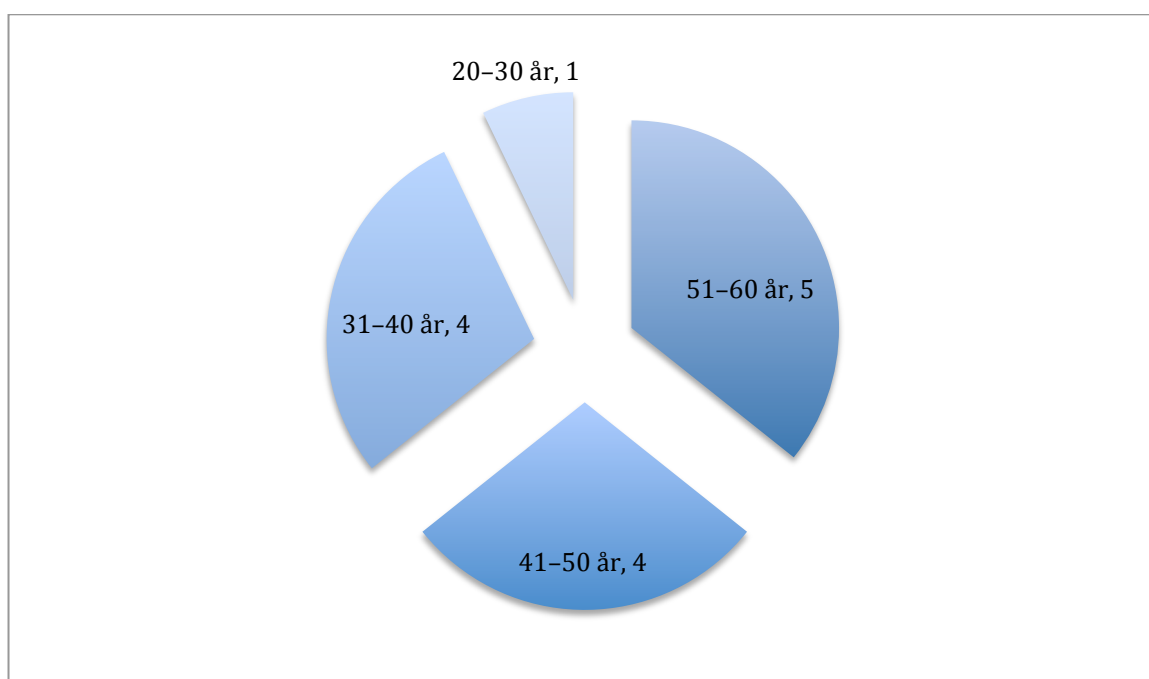
4.1 Språkbadslärarnas bakgrund

Den första forskningsfrågan i min pro gradu-avhandling lyder på följande sätt: *Hurdan bakgrund har språkbadslärare i Helsingfors?* Jag ville ta med språkbadslärarnas bakgrund i den här undersökningen eftersom jag ville ha en omfattande bild av de faktorer som påverkar deras svar. Bakgrund är också en avgörande faktor med tanke på tvåspråkighet, vilket därigenom påverkar individens språkfärdighet och kompetens. Språkbadslärarna i Finland förväntas ha språkkunskaper som motsvarar en tvåspråkig person med kunskaper i finska och svenska (Bergroth 2015:2). I detta avsnitt kommer jag att behandla informanternas kön, ålder, modersmål och tvåspråkighet.

4.1.1 Kön och ålder

Informanterna i den här undersökningen består av 13 (92,9 %) kvinnor och en (7,1 %) man. Språkbadslärarnas kön är inte relevant med tanke på min undersökning men jag ville ta könet med för att kunna peka på situationen gällande könsfördelningen inom språkbadsläraryrket i Helsingfors. Följaktligen är största delen av språkbadslärarna i Helsingfors kvinnor åtminstone i den här undersökningen. Även om det finns en man i den här undersökningen kommer jag att hantera alla informanter som kvinnor och använda pronomenet *hon* om alla för att säkerställa informanternas anonymitet.

Språkbadslärarnas ålder

Figur 1 Språkbadslärarnas ålder

Som kommer fram i figuren ovan är de flesta av informanterna, det vill säga fem lärare (35,7 %), mellan 51–60 år gamla. Det finns fyra informanter som är mellan 41 och 50 år samt fyra som är i 31–40 års åldern. Endast en informant är mellan 20 och 30 år, det vill säga det yngsta alternativet som finns i frågeenkäten. På basis av den här informationen kan man konstatera att det finns mer kvinnor som språkbadslärare än män och genomsnittsåldern av språkbadslärarna ligger mellan 51 och 60 i Helsingfors.

I slutet av bakgrundsdelen frågade jag om informanterna själva har gått i språkbad. Jag ville fråga det här för det är ofta vanligt att individernas bakgrund påverkar deras val i framtiden och också deras kunskaper kring ämnet. Ingen av informanterna hade själva gått i språkbad, vilket kan förklaras med informanternas genomsnittsålder (51–60). Enligt Buss & Laurén (2007:28) var det först hösten 1987 som det första språkbadsprogrammet började i Vasa, vilket var ju bara för 32 år sedan.

4.1.2 Modersmål

Vanligtvis betecknar begreppet *modersmål* det samma som förstaspråk (språket som lärs in först) men modersmålet kan också vara det språk som individen mest använder eller språket som individen mest identifierar sig till (Skuttnabb-Kangas 1981:21). Således är frågan om modersmål helt subjektiv men samtidigt relevant med tanke på min undersökning.

I modersmålsdelen i frågeenkäten hade jag tre svarsalternativ: *finska som modersmål*, *svenska som modersmål* eller *tvåspråkig med finska och svenska*. Mer än hälften av informanterna (8 lärare) har finska som modersmål och bara två lärare har svenska som modersmål. Resten av informanterna (4 lärare) anser sig själva vara tvåspråkiga med finska och svenska. Trots att bara fyra lärare ansåg sig själva vara tvåspråkiga hade till och med sju lärare svarat på följande fråga: *Om du är tvåspråkig vilketdera språket är starkare?* Fyra av sju lärare uppgav svenska som ett starkare språk medan tre lärare tyckte att finska är starkare. De fyra som uppgav svenska som ett starkare språk var också de som ansåg sig själva vara tvåspråkiga.

Ytterligare fanns det svarsalternativet "*någon annan*" vilket en informant hade valt och skrivit att hon har svenska som modersmål men hon är tvåspråkig, vilket ökar antalet tvåspråkiga från fyra till fem. Det var intressant att hon hade valt finska som ett starkare språk även om hon ansåg svenska vara sitt modersmål. Informanten ville betona sitt modersmål som hon ansåg vara svenska men ändå tyckte hon att finska är hennes starkare språk. Det kan vara att hon kommer från en tvåspråkig familj där svenska har varit ett hemspråk av vilken anledning anser hon det svenska språket som sitt modersmål enligt Sundmans bakgrundskriterium. En människa betraktas som tvåspråkig om hon eller han har en bakgrund i en tvåspråkig familj och detta kriterium av tvåspråkighet kallas för ursprung (Sundman 1999:38). Finska har ändå blivit ett starkare språk för informanten. Troligtvis är finska ett

majoritetsspråk i informantens omgivning. Enligt Sundman (1999:47) förekommer *subtraktiv tvåspråkighet* om utvecklingen av förstaspråket avstannar på grund av inläring av andraspråk. Detta sker vanligtvis när förstaspråket har minoritetsstatus i språkinlärningsmiljön och individen endast koncentrerar sig på andraspråket.

Såsom nämnts i teoridelen är det svårt att definiera tvåspråkighet för att så många faktorer påverkar den. Enligt Sundman (1999:41) fungerar identitet som ett kriterium för tvåspråkighet och detta kriterium är subjektivt för det är individen som antingen upplever sig själv som tvåspråkig eller inte. I den här undersökningen har identitetskriterium använt för tvåspråkighetens definiering eftersom informanterna själva fick välja om de känner sig vara tvåspråkiga eller inte. På basis av svaren på enkäten anser fem (eller 7) av 14 informanter sig själva vara tvåspråkiga. Fem lärare valde svarsalternativet *tvåspråkig med finska och svenska* på frågan om modersmålet. Ändå hade till och med sju lärare svarat på frågan *Om du är tvåspråkig, vilketdera språket är starkare?* även om det stod under frågan *svara på den här frågan bara om du är tvåspråkig med finska och svenska*. På basis av det här kan man anta att antingen fem eller sju av informanterna i den här undersökningen anser sig själva vara tvåspråkiga enligt identitetskriteriet.

För att sammanfatta språkbadslärarnas bakgrund kan man konstatera att majoriteten av informanterna i den här undersökningen är kvinnor mellan 51 och 60 år och mer än hälften av informanterna har finska som modersmål. Bara fem (eller sju) av 14 lärare anser sig själva att vara tvåspråkiga med finska och svenska och fyra av dem anser att svenska är deras starkare språk. En informant ansåg att svenska är hennes modersmål, men att hon är tvåspråkig med finska som ett starkare språk. I nästa avsnitt går jag lite djupare in på informanternas språkkunskaper.

4.2 Språkbadslärarnas språkanvändning

I detta avsnitt analyserar jag informanternas språkkunskaper och språkanvändning. Det är viktigt att språkbadslärarna har berömliga språkkunskaper både i och om svenska. Även om betoningen ska vara på innehållet (det vill säga på den kommunikativa kompetensen) är det också viktigt att språkbadslärarna förstår strukturen i målspråket och har färdigheter i svensk grammatik. Det är klart att ju mer språket används desto bättre blir språkkunskaperna.

I frågeenkäten fick informanterna själva bedöma sina muntliga språkkunskaper i svenska. Jag ville lyfta fram informanternas egna uppfattningar eftersom det är svårt att bedöma muntliga språkkunskaper på grund av olika delfärdigheter som ingår i den förmågan (uttal, muntlig färdighet, hörförståelse osv.). Som svarsalternativ till frågan av språkkunskaper i svenska fanns följande alternativ: *berömliga*, *goda* och *nöjaktiga*.

Majoriteten (11 lärare) av informanterna ansåg sina språkkunskaper i svenska vara berömliga. Två informanter hade valt alternativet *goda* och bara en informant tyckte att hennes språkkunskaper var nöjaktiga. De två informanter som hade svarat *goda* har båda finska som modersmål. Den ena är mellan 20 och 30 års gammal och har av 3–5 års lärarerfarenhet och den andra är äldre och har mer erfarenhet som lärare. Den informant som ansåg sina språkkunskaper vara nöjaktiga har finska som modersmål och ingen utbildning inriktad på svenska. Ändå har hon jobbat som språkbadslärare i 6–10 år. Även om hon ansåg sina språkkunskaper i svenska vara nöjaktiga tyckte hon ändå att hon är kompetent som språkbadslärare.

Över 60 % av språkbadslärarna (9 lärare) använder svenska utanför arbetet varje dag. Fyra lärare använder svenska varje vecka medan bara en lärare använder språket mer sällan än varje månad. Den informant som använder svenska mer sällan än varje månad har finska som modersmål och är filosofie magister med nordiska språk som huvudämne. Även om hon säger att hon använder svenska väldigt sällan utanför arbetet uppger hon att hon upprätthåller det svenska språket genom att titta på svenskspråkiga tv-serier/filmer, att läsa tidningar/böcker, att gå på teater eller att besöka Sverige och svensktalande släktingar. De andra lärarna hade svarat mycket likadant på frågan om upprätthållandet av det svenska språket utanför arbetet.

Några har svenska som ett hemspråk och andra pratar svenska med sina vänner. Några lärare har en helt svenskspråkig miljö som de lever i.

För att sammanfatta språkbadslärarnas språkanvändning anser de flesta av språkbadslärarna (11 lärare) att de har berömliga språkkunskaper i svenska. Bara en lärare tyckte att hennes språkkunskaper är nöjaktiga även om hon ansåg sig själv kompetent som språkbadslärare. Över hälften av informanterna använder svenska varje dag också utanför arbetet och bara en använder svenska mer sällan än varje månad. Resultatet av språkkunskaper och språkanvändning visar att språkbadslärarna är säkra med tanke på sina språkkunskaper i svenska. I nästa avsnitt går jag igenom informanternas egna uppfattningar om sin kompetens.

4.3 Språkbadslärarnas kompetens

Den tredje forskningsfrågan i min pro gradu-avhandling, och också den viktigaste med tanke på min undersökning, lyder på följande sätt: *Vad är språkbadslärarnas egna uppfattningar om sin kompetens som språkbadslärare?* I detta avsnitt kommer jag att behandla informanternas utbildning, arbetserfarenheter och deras egna uppfattningar om sina kompetenser i fråga om språkbadsundervisning. I slutet av avsnittet tar jag fram informanternas motivation i deras arbete och deras åsikter om språkbad som undervisningsmetod för att motivation och språkbadslärarnas egna åsikter också påverkar deras kompetens som språkbadslärare.

4.3.1 Utbildning

Utbildningsfrågan är svår när det gäller språkbadslärare för att det krävs så många olika färdigheter av en språkbadslärare. Enligt Buss & Laurén (1996:31) har språkbadslärare två viktiga roller mellan vilka hon eller han ska hitta balans en pedagogisk roll och en språklig roll. Språkbadslärare ska självklart ha pedagogiska färdigheter men också både en klass- och ämneslärares kunskaper och dessutom berömliga kunskaper (både muntliga och skriftliga) i svenska språket. Språkbadslärare är i princip ämneslärare i alla ämnen vilket kräver ett relativt stort ordförråd och förståelse av olika begrepp. Förmodligen är detta inte möjligt. Enligt

Bergroth (2015:2) är en kompetent språkbadslärare tvåspråkig, språkligt medveten, entusiastisk och kreativ.

Ytterligare finns det bara ett universitet (Åbo Akademi) i Finland där man kan utbilda sig till en språkbadslärare idag, vilket betyder att det är omöjligt för alla språkbadslärare att ha en utbildning för speciellt just språkbadslärare. Som nämnts tidigare finns det en stor variation mellan olika språkbadsprogram och under namnet språkbad kan det finnas nästan vilka som helst språkundervisningsstrategier. Enligt Kangasvieri m.fl. (2012:66) är variationen mellan olika program orsaken till att det är svårt att konsekvent planera språkbadslärarytbildningen. Enligt Svanljung (2016:51) hjälper kapitlet om tvåspråkig undervisning eller avsnittet om språkbad i GLGU 2014 (grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen) inte och enligt henne finns det inte heller enhetliga läroplaner på kommun- eller skolnivå heller. Inlärningsmål och slutbedömning för språkbad borde finnas med i läroplanen och på det viset göra dem enhetligare i alla skolor.

Det finns ett stort behov av språkbadslärare speciellt i Helsingfors vilket antagligen är anledningen till att en persons utbildning förmodligen inte spelar en så stor roll när det gäller anställningen av språkbadslärare. Enligt Kangasvieri m.fl. (2012:45) finns det brist på kompetenta språkbadslärare speciellt i Helsingfors eftersom efterfrågan på språkbad i Helsingfors är stor jämfört med andra städer i Finland. I det följande kommer jag att redogöra för informanternas utbildning och arbetserfarenheter.

Majoriteten av informanterna (6 lärare) har klasslärarytbildning och två av de sex klasslärarna har genomgått sin utbildning i Sverige. Ytterligare har en av de sex klasslärarna också genomgått en utbildning för ämneslärare i svenska och en är filosofie magister med svenska som främmande språk. Totalt finns det sex lärare som är ämneslärare i något ämne och tre av dem är ämneslärare i svenska. En av informanterna är filosofie magister i nordiska språk och bara en av de alla 14 informanterna har utbildning för språkbadslärare. Tre lärare har svarat att de har genomgått någon språkbadsutbildning. Den som har utbildning för språkbadslärare har svarat att hon har genomgått utbildningen på Vasa universitet och hon är den enda av informanterna som befinner sig i åldersgruppen 20–30. En informant sade att hon hade gått *diverse korta skolningar* när hon svarade på frågan om språkbadsutbildningen. En annan informant berättade att hon hade gått *Vasas grundkurs (på Arbis i Helsingfors)*. En av

informanterna hade svarat på utbildningsfrågan bara att ”vid Helsingfors universitet” vilket inte berättar mycket.

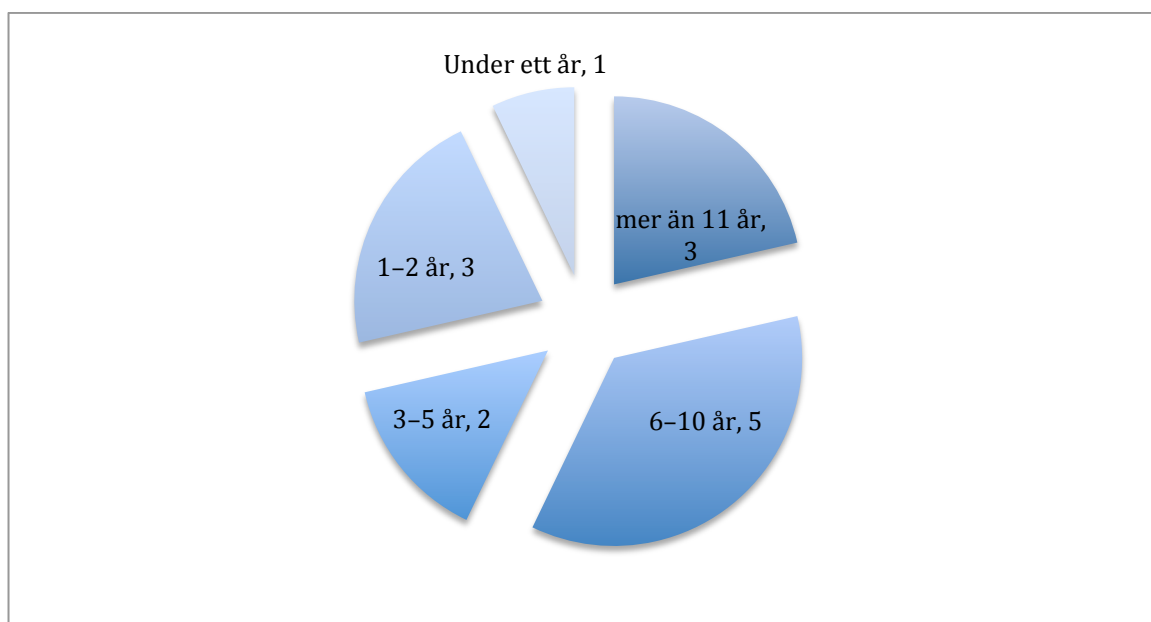
Den fjärde frågan av utbildningsdelen i frågeenkäten lyder på följande sätt: *Finns det färdigheter som du behöver i ditt yrke som du inte har fått i din utbildning? Vilka?* Hälften av informanterna ansåg att det finns sådana färdigheter som de skulle behöva men som de inte har fått i sin utbildning. Tre av informanterna poängterade att språkbadslärare är som ämneslärare i alla ämnen och att hon upplever att det finns brister i dessa färdigheter. Två informanter skrev på följande sätt:

... för att kunna undervisa t.ex. matte på svenska måste man kunna alla termer och begrepp. Mina uni-studier gav mig inte den kunskapen.

Jag jobbar för tillfället som klasslärare fast jag är utbildad till ämneslärare i svenska. Jag undervisar bl.a. matematik och omgivningslära som inte på något sätt hör till mina utbildningsområden.

Två informanter lyfte fram svårigheten med att möta barn med speciella behov. De tyckte att de inte har fått tillräckligt med utbildning eller stöd för att kunna stöda barn med speciella behov. En informant önskade mer utbildning i praktiken och också stöd för materialbehandling. Hon ville ha mer stöd för valet av material, planeringen av sitt arbete samt skrivning av läroplanen. Tre av informanterna tyckte att man lär sig bäst i praktiken och genom att arbeta. De lyfte också fram vikten av inläring från andra lärarkollegor och motivationen för lärande.

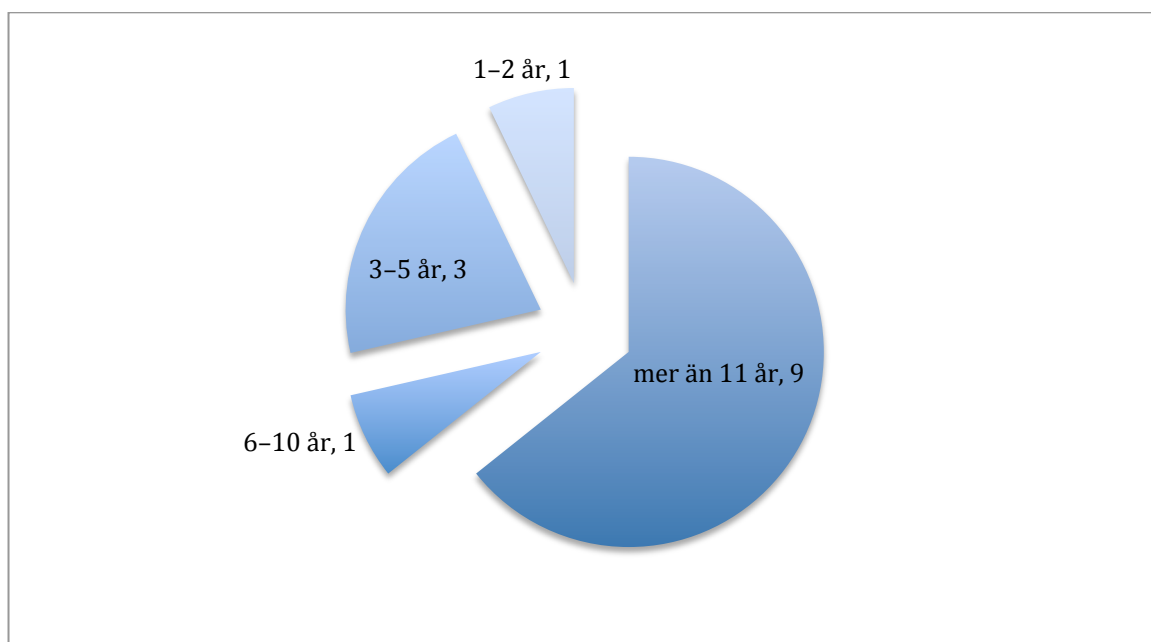
Språkbadslärarnas arbetserfarenhet som språkbadslärare

Figur 2 Språkbadslärarnas arbetserfarenhet som språkbadslärare

Som kommer fram i figuren ovan har största delen (5 lärare) av informanterna arbetat som språkbadslärare i 6–10 år. Tre lärare har arbetat som språkbadslärare i mer än 11 år medan tre lärare har bara 1–2-års lärarerfarenhet. Två informanter har 3–5-års språklärarerfarenhet och bara en informant har arbetat som språkbadslärare under ett år.

Språkbadslärarnas arbetserfarenhet som lärare överhuvudtaget

Figur 3 Språkbadslärarnas arbetserfarenhet som lärare överhuvudtaget

Som kommer fram i figuren ovan har mer än hälften av informanterna (9 lärare) arbetserfarenhet som lärare överhuvudtaget i mer än 11 år. En informant har 6–10-års lärarerfarenhet. Tre av informanterna har varit lärare i 3–5 år och en har lärarerfarenhet av bara 1–2 år. Fem av lärarna har bara arbetat som språkbadslärare under sina lärarkarriärer av vilka tre har arbetat i över 11 år.

För att sammanfatta informanternas utbildning och arbetserfarenhet kan man konstatera att de flesta av språkbadslärarna i Helsingfors är vanliga klasslärare. Vanliga utbildningar hos språkbadslärarna är utbildning i ämneslärare i svenska eller något annat ämne eller filosofie magister i nordiska språk. Bara en informant har en utbildning för språkbadslärare. De flesta av informanterna tycker att de behöver sådana färdigheter i sina arbeten som de inte har fått genom sina utbildningar. Sådana färdigheter är till exempel ämnesspecifik undervisning och hantering av barn med speciella behov. Enligt Bergroth (2015:1–2) behöver barn som börjar tidigt fullständigt språkbad inte ha kunskaper om målspråket men de alla bör vara ungefär på samma språkliga nivå i början av programmet. Bergroth anser ändå att alla i princip kan delta i språkbad oberoende av möjliga inlärningsvårigheter eller andra speciella behov. Största delen av informanterna har arbetserfarenhet som lärare i mer än 11 år och som språkbadslärare i 6–10 år.

4.3.2 Motivation

På en skala från noll till fem valde mer än hälften av informanterna (9 lärare) den högsta siffran (5) när jag frågade om de tycker om sitt arbete som språkbadslärare. Tre lärare valde 4, en 3 och en 2. Svaren på nästa fråga *Är du motiverad att utveckla dig som språkbadslärare?* fördelades på nästan samma sätt som svaren på frågan om lärarnas åsikter kring sitt arbete. Vanligtvis går inlärnings/utveckling hand i hand med motivation. Sundman (1999:57) anser att motivationen är en av de viktigaste faktorerna för språkinlärnning och den gäller både barn och vuxna. Den lärare som valde 2 för att beskriva sin åsikt om sitt arbete valde 1 för att beskriva sin motivation för att utveckla sig själv som språkbadslärare. Hon beskriver sin motivation på följande sätt:

Tällä hetkellä on motivaatio hieman alhaalla, sillä koulussani en pysty tukemaan hyviä oppilaita (lahjakkaita oppilaita). Kielikylpyluokkamme ovat koulussa, jossa 70% on maahanmuuttajia, on kaksi erityisluokkaa ja integroituja oppilaita satamäärin. Koulumme ongelma on jokapäiväinen väkivalta ja tuntuu, että kielikylpyoppilaat ovat joka päivä "väärässä paikassa". Kielikylpyluokalle tulee myös kielikylpyeskareita kovinkin vakavilla diagnooseilla (autismi/kuulovamma/ADHD/kielelliset häiriöt) ja tuen järjestäminen heille on erittäin hankalaa. Toinen ongelma on se, että vanhemmat eivät ole kunnolla sitoutuneita kielikylpyopetukseen, eivätkä he tajua, että lapsi tarvitsee paljon tukea kotoaan opetellakseen esim. lukemaan vieraalla kielellä.

(Sv.) För tillfället har jag lite låg motivation eftersom jag inte kan stödja begåvade elever i min skola. Våra språkbadsklasser är i en skola där 70 % av eleverna är invandrare. Det finns två klasser för specialundervisning och hundratals integrerade elever. Problemet i vår skola är daglig våld och varje dag känns det att språkbads eleverna är "på ett fel ställe". Det kommer också förskoleelever med väldigt allvarliga diagnoser (autism/hörselskada/ADHD/språkliga störningar) och det är väldigt svårt att organisera stöd för dem. Ett annat problem är att föräldrarna inte riktigt är engagerade i språkbadsundervisningen och de förstår inte att ett barn behöver mycket stöd från hemmet för att exempelvis lära sig att läsa på ett främmande språk.

Läraren låter verkligen frustrerad för hon skrev ett så långt svar på finska, sitt modersmål, även om hon tidigare svarade på svenska i enkäten. I princip är språkbad avsett för alla barn men om det inte finns stöd från föräldrarna fungerar samarbetet och utvecklingen inte. Eftersom språkbadslärare har två viktiga roller mellan vilka hon ska hitta balans, en pedagogisk och en språklig roll. Balansering mellan rollerna kan vara svårt när det gäller val av handlingssätt eller om det uppstår stora språkliga variationer bland eleverna.

De övriga lärarna tog upp mer positiva aspekter för att beskriva sin motivation i arbetet. Lärarna sade att de försöker att ta fram nya, aktuella och intressanta saker, nyheter och idéer i undervisningen. Lärarna inspirerar eleverna till att tala målspråket och får också energi av eleverna. En lärare sade att eleverna lär sig och verkar vara glada, likaså föräldrarna. En lärare nämnde att hennes språkliga medvetenhet berättar om hennes bra motivation i arbetet och en annan lärare svarade bara att hon gör sitt bästa. En lärare svarade på följande sätt:

Jag och mina språkbadskolleger utvecklar och evaluerar jämnt vårt arbete. Vi satsar alla på att skapa mångsidiga svenskspråkiga arbetsmiljöer åt våra elever. Jag är med om att utveckla språkbad på stadsnivå.

Det fanns också en lärare som leder ett språkbadsteam och hon påstod att hennes motivation i arbetet syns genom utvecklingen av undervisningsmaterialet.

För att sammanfatta informanternas motivation kan man konstatera att mer än hälften av informanterna tycker om sitt arbete som språkbadslärare och är motiverade till att utveckla sig själva på flera olika sätt. En informant verkade mycket frustrerad över sitt arbete på grund av utmaningar gällande elevernas olika bakgrunder och nivåer, våld i skolan och omotiverade föräldrar.

4.3.3 Uppfattningar om språkbadsundervisning

När jag frågade informanterna vad de själva anser om sin kompetensnivå i fråga om språkbadsundervisning tyckte mer än hälften av dem att de är mycket kompetenta. Sex lärare tyckte att de är kompetenta i stället för mycket kompetenta. Som svarsalternativ fanns det *mycket kompetent*, *kompetent* och *jag önskar att jag vore mer kompetent*. Ingen av informanterna svarade att hon önskar att hon vore mer kompetent. Fem av de sex lärarna som tyckte att de är kompetenta (inte mycket kompetenta) har finska som modersmål och en är tvåspråkig med svenska som ett starkare språk. Troligtvis påverkar lärarnas modersmål deras upplevelse om kompetensen. Man blir ju självsäkrare att tala och därigenom att undervisa om man betraktar undervisningsspråket som sitt modersmål.

Det fanns mycket variation i svaren på följande fråga: *Vad anser du om utbildningen av språkbadslärare?* Frågan var kanske för omfattande eller svår att tolka för att det fanns till och med två informanter som inte hade förstått frågan. Vad jag ville nå med frågan var språkbadslärarnas åsikter om utbildningen av språkbadslärare. Den ena som inte förstod frågan svarade att hon inte hade gått någon speciell utbildning för språkbadsundervisning och den andra svarade att en språkbadslärare ska vara behörig och kunnig och förstår vad språkbad är och hur man borde undervisa i det. Det fanns totalt tre lärare som inte svarade någonting för att de sade att de inte har någon speciell språkbadsutbildning. Intressant var att

de ändå inte hade någonting att säga om utbildningen även om de inte själva hade gått utbildningen. En informant svarade bara att *Troligen ganska bra.*

Sex av informanterna tyckte att utbildningen av språkbadslärare är bristfällig eller att den borde utvecklas för att nya kompetenta språkbadslärare behövs. En informant svarade på följande sätt:

Man borde planera utbildningen tillsammans med språkbadslärare inte bara enligt böcker, forskning och universitets lektorer. Utbildningen behövs, vi behöver kompetenta språkbadslärare.

Det har varit mycket likadan diskussion också bland lärarna om den nya läroplanen. Planering av språkundervisning borde göras på basis av konkreta erfarenheter och inte bara med tanke på böcker och forskning. Svanljung (2016) som har skrivit en pro gradu-avhandling om läroplansplanering för språkbadsundervisning lyfter fram kapitlet om tvåspråkig undervisning och avsnittet om språkbad som bristfälliga och komplicerade. Ytterligare önskade en informant en mera omfattande utbildning speciellt till huvudstadsregionen eller södra Finland.

En informant tyckte att det behövs fler simultant tvåspråkiga lärare och en annan informant skrev att alla språkbadslärare borde ha svenska som modersmål. Bara två av informanterna tyckte att utbildningen för språkbadslärare inte är särskilt viktig. En av de informanterna skrev direkt att *Speciell lärarutbildning för språkbad behövs ej!* och den andra tyckte att man lär sig bäst i praktiken. Det är intressant att den andra informanten inte tyckte att speciell lärarutbildning för språkbad behövs. Informanten hade inte själv gått någon språkbadsutbildning. Mer än 70 % av språkbadslärarna i den här undersökningen tyckte att det inte finns tillräckligt kompetenta språkbadslärare i Helsingfors medan bara fyra lärare tyckte att det finns tillräckligt.

Informanternas svar fördelades jämnt på frågan om de tycker att de får tillräckligt med fortbildning för speciellt språkbadslärare. Sju av informanterna tyckte att de får tillräckligt medan de andra sju önskade mer fortbildning. Tre av de sju informanter som tyckte att de inte får tillräckligt med fortbildning önskade mer träff/samarbete med andra språkbadslärare för att kunna dela idéer, tankar och tips. En informant önskade en mera omfattande helhet (5–10 studiepoäng) som fortbildning och en annan informant föreslog fortbildning med

temaundervisning. En lärare önskade hjälp med språkanvändning, hur man lär eleverna att läsa och skriva osv. En informant svarade nej eftersom hon anser att det inte finns någon fortbildning. Enligt Buss & Laurén (1996:10) har språkbild blivit populärt väldigt snabbt och därför hänger fortbildningen inte med. Ännu 16 år senare anser Kangasvieri m.fl. (2012:70) att fortbildning inom språkbild skulle behövas mer för att kunna göra undervisningen enhetligare. Och fortfarande idag är situationen den samma, mer fortbildning behövs enligt språkbildslärarna i Helsingfors.

För att sammanfatta informanternas egna uppfattningar kring språkbildsundervisning kan man konstatera att mer än hälften av informanterna tycker att de är mycket kompetenta som språkbildslärare och ingen önskade att hon vore mer kompetent. Det ges för litet utbildning med tanke på behovet av språkbildslärare och mer språkligt kompetenta lärare skulle behövas. Största delen av informanterna tyckte att det inte finns tillräckligt kompetenta språkbildslärare. Hälften av informanterna var nöjda med sin utbildning medan den andra hälften önskade mer fortbildning för speciellt språkbildslärare. Ytterligare önskades mer samarbete mellan andra språkbildslärarna.

I slutet av frågeenkäten frågade jag vad som är positivt och vad som är negativt med språkbildsundervisning. Nu när jag tänker på strukturen av min frågeenkät borde jag ha ställt frågorna tvärtom och slutat med positivt i stället för negativt för att avsluta frågeenkäten med de positiva faktorerna. Således ska jag nu först hantera de negativa faktorerna och sluta med de positiva.

Negativt med språkbildsundervisning

Som negativa faktorer i språkbildsundervisning ansågs i allmänhet brist på lämpligt och aktuellt undervisningsmaterial och brist på tid att skapa undervisningsmaterialet eller att göra språklig planering ordentligt. En lärare svarade på frågan *Vad är negativt med språkbildsundervisning?* på följande sätt:

Jag hittar inte på negativa faktorer! Men om jag måste så säger jag att det är svårt för läraren att få alla elever att kommunicera på svenska minst med läraren. Att använda svenska med klasskamrater försöker jag inte ens nå. Finska är ändå deras modersmål och "känslspråket". Det kan hända att språkbild inte riktigt passar alla fast forskare påstår något annat. När det gäller arbetstid eller ys-tid vållar det problem när du är med i något

team (tv, miljö, evenemang) men så är du också med i språkbadsteamet och språkbadsteamet har sällan tid att träffas eftersom vi har andra team att delta i. Och förstås om läraren inte är behörig, pratar dålig svenska och är också skriftligt okompetent är det mycket negativt. Så borde det inte få vara men tyvärr har jag stött på sådana lärare...

En annan lärare nämnde också problemet med språket som en negativ faktor. Läraren skrev att det ofta är svårt för eleverna att uttrycka sig så ”*komplikerat*” som de skulle vilja för att de inte har lämpligt ordförråd. Enligt läraren förstår eleverna inte djupet i det de läser eller det som diskuteras. Ytterligare skrev en att det enligt hennes finns brist på kunskap och kompetenta språkbadslärare speciellt på lågstadier, och detta leder ofta till att eleverna slutar språkbadet före högstadiet.

Två lärare nämnde föräldrarna som en negativ faktor med språkbadsundervisning. En lärare skrev att det är svårt när föräldrarna inte inser att språkbad kräver deltagande av dem också och att intresse och tid behövs också på hemmaplan. Den andra läraren konstaterade att föräldrarna kan vara krävande. Hon skrev också att ibland kan man känna sig ensam när det inte finns ett arbetspar eller samarbete med andra lärare.

En lärare skrev att ständig osäkerhet om språkbadets framtid i Helsingfors är negativt. En annan lärare skrev att språktillägg i lönen skulle behövas eftersom det är krävande och ibland tungt att tänka på två språk. I avsnitt *1.1.1 Informanternas motivation* finns det ett citat på finska (och på svenska) av en lärare som är frustrerad och missnöjd med sitt jobb eftersom det är omöjligt för henne att undervisa elever med så olika bakgrunder, förutsättningar och språkliga nivåer. En annan lärare tyckte likadant och ansåg att det inte är ett bra sätt att utbilda sig i språkbad om man har problem med inläring för att det inte finns extraresurser för dessa barn. En annan lärare hänvisade också till samma problem och skrev på följande sätt:

De negativa sakerna har ingenting att göra med språkbadsundervisning. De största utmaningarna kommer från samhället som inte ger samma möjligheter åt alla.

En lärare svarade *jag vet inte* och en svarade inte alls på frågan om vad som är negativt med språkbadsundervisning.

Positivt med språkbadsundervisning

Som positiva faktorer med språkbadsundervisning lyfte till och med av fem lärare fram elevernas och föräldrarnas motivation. De här lärarna tyckte att eleverna är ivriga att lära sig, de har inte en negativ inställning till svenskan och de är alltid glada när de förstår hur mycket de kan och att de inte behöver kunna vartenda ord för att kunna kommunicera med andra. En lärare påstod att det är positivt att jobba med positiva språkattityder och en annan ansåg att det är en rikedom att se och hjälpa till elever att uttrycka sig på alla möjliga sätt. Kommunikativ kompetens och kognitiva fördelar sågs som något positivt. En lärare svarade att eleverna lär sig så mycket mer i språkbadet än till exempel elever som läser B-svenska.

Att få se tvåspråkiga ungdomar födas, att kunna undervisa djupare kunskaper än enbart språket, att kunna jobba relativt självständigt och kreativt.

Två andra lärare var eniga om självständigheten och kreativiteten som positiva faktorer med språkbadsundervisning. Språkbadet sågs som ett naturligt sätt att lära sig språk vilket leder till att kreativiteten utvecklas. Ytterligare sågs lärarens självständighet och utmaningar med undervisning som positiva faktorer. En lärare nämnde förståelse för livets mångfald och multikulturell och flerspråkig omgivning som positivt med språkbadsundervisning.

4.4 Sammanfattning av resultatet

I detta kapitel sammanfattar jag resultatet av analysen. Den här undersökningen är gjord på basis av 14 svar på en frågeenkät. Informanterna är språkbadslärare i olika låg- och högstudier i Helsingfors. Tio av språkbadslärarna arbetar på lågstudier och fyra på högstudier. Syftet var att få åtminstone 20 informanter för att få ett mer omfattande resultat men på grund av antalet språkbadslärare i Helsingfors samt tidsbegränsning var jag tvungen att nöja mig med de 14 informanter som jag fick. Den här undersökningen ger bara en översikt över situationen med tanke på språkbadslärarnas kompetens i Helsingfors.

Som jag ovan skrev ville jag få fram uppgifter om språkbadslärarnas kompetens. Hurdana färdigheter har de som språkbadslärare? Jag redogjorde för språkbadslärarnas bakgrund, språkanvändning och deras kompetens i analysdelen. Dessa sammanhänger väsentligt med mina tre forskningsfrågor som lyder på följande sätt:

1. Hurdan bakgrund har språkbadslärare i Helsingfors?
2. Hur upprätthåller språkbadslärarna kompetensen i det svenska språket?
3. Vad är språkbadslärarnas egna uppfattningar om sin kompetens som språkbadslärare?

De flesta av informanterna i den här undersökningen är 51–60 år gamla kvinnor och mer än hälften av informanterna har finska som modersmål. Bara fem (eller sju) av de 14 lärarna betraktar sig själva som tvåspråkiga med finska och svenska, och fyra av dem anser att svenska är deras starkare språk. Fem lärare svarade att de är tvåspråkiga medan sju lärare svarade på frågan om tvåspråkighet även om frågan var avsedd bara till de som anser sig vara tvåspråkiga. En informant ansåg att svenska är hennes modersmål, men att hon är tvåspråkig med finska som starkare språk.

De flesta av språkbadslärarna (11 lärare) tyckte att de har berömliga språkkunskaper i svenska och bara en lärare tyckte att hennes språkkunskaper är nöjaktiga även om hon ansåg att hon är kompetent som språkbadslärare. Över hälften av informanterna använder svenska varje dag också utanför arbetet och bara en lärare använder svenska mer sällan än varje månad. Resultatet av frågorna om språkkunskaper och språkanvändning verkar att språkbadslärarnas språkkunskaper är goda och lärarna använder svenska ofta. Resultatet visar också att språkbadslärarna är självsäkra med sina språkkunskaper i svenska.

Största delen av informanterna har arbetserfarenhet som lärare i mer än 11 år och som språkbadslärare i 6–10 år. Svaren på frågorna om utbildning i den här undersökningen visar att de flesta av språkbadslärarna i Helsingfors är klasslärare. Några är ämneslärare i svenska eller något annat ämne eller filosofie magistrar i nordiska språk utan ämneslärarutbildning. Bara en informant har gått en utbildning för språkbadslärare. Ytterligare tyckte de flesta av informanterna att de behöver sådana färdigheter i sina arbeten som de inte har fått genom sina utbildningar. Sådana färdigheter som nämndes var till exempel ämnesspecifik undervisning och hantering av barn med speciella behov. Av detta kan man dra slutsatsen att mera utbildning för språkbadslärare är viktig med tanke på undervisningen.

Mer än hälften av informanterna tycker att de är mycket kompetenta som språkbadslärare och ingen önskade att hon vore mer kompetent. Ändå ansågs utbildningen av språkbadslärare fungera bristfälligt och mer språkligt kompetenta lärare skulle behövas enligt informanterna i den här undersökningen. Största delen av informanterna tyckte att det inte finns tillräckligt

med kompetenta språkbadslärare. Hälften av informanterna var nöjda med sin utbildning medan andra hälften önskade mer fortbildning för speciellt språkbadslärare. Ytterligare önskades mer samarbete mellan andra språkbadslärare. I alla fall tycker mer än hälften av informanterna om sitt arbete som språkbadslärare och är också motiverade att utveckla sig själva på flera olika sätt. En informant verkade mycket frustrerad över sitt arbete på grund av utmaningar gällande elevernas olika bakgrunder och nivåer, våld i skolan samt omotiverade föräldrar.

Som negativa faktorer i språkbadsundervisningen ansågs i allmänhet brist på lämpligt och aktuellt undervisningsmaterial och brist på tid att skapa undervisningsmaterialet eller att göra språklig planering ordentligt. Språket, föräldrar, osäkerhet, elevens olika bakgrunder och nivåer lyftes också fram som negativa faktorer. Som positiva faktorer med språkbadsundervisning lyftes fram bland annat elevernas och föräldrarnas motivation.

5 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

I det här kapitlet presenterar jag kort igen avhandlingens syfte, forskningsfrågor och metod samt diskuterar vidare analysens resultat med egna reflektioner. Jag kommer att dra några slutsatser av hela arbetet och också diskutera arbetets betydelse. Slutligen tar jag också upp nya relevanta forskningsfrågor. Vad har ännu inte blivit studerat inom språkbad?

Syftet med den här avhandlingen har varit att undersöka språkbadslärarnas kompetens i Helsingfors. Jag har länge varit intresserad av språkbad som en undervisningsmetod i språk och på senaste tiden har jag själv märkt att det finns en stor brist på kompetenta språkbadslärare, speciellt i Helsingfors. Flera gånger har jag blivit frågad som vikarie på språkbad och efter det har jag hört att det är väldigt svårt att hitta vikarier. Med ordet *kompetent* syftar jag till sådana färdigheter som en språkbadslärare behöver för att kunna undervisa i språkbad på ett sådant sätt att alla syften inom språkbad kan nås. Kangasvieri m.fl. (2012:67) anser att bristen på kompetenta språkbadslärare möjligen beror på den stora efterfrågan på språkbad i Helsingfors jämfört med andra städer i Finland. Det var bland annat därför jag ville undersöka ämnet just i Helsingfors. Som nämnts tidigare i avhandlingen har språkbad stora fördelar både på en individuell och en samhällelig nivå. Enligt Harju-Luukkainen (2007:237) ökar språkbad solidariteten i vår alltmer globaliserade värld. Detta var en annan orsak varför jag ville studera ämnet.

Forskningsfrågorna av denna undersökning lyder på följande sätt:

1. Hurdan bakgrund har språkbadslärare i Helsingfors?
2. Hur upprätthåller språkbadslärarna kompetensen i det svenska språket?
3. Vad är språkbadslärarnas egna uppfattningar om sin kompetens som språkbadslärare?

Med hjälp av en frågeenkät har jag försökt besvara mina tre forskningsfrågor. Totalt fick jag 14 svar på frågeenkäten. Informanterna är språkbadslärare på olika låg- och högstadier i Helsingfors. Jag har analyserat materialet både kvalitativt och kvantitativt. De slutna frågorna i enkäten har jag analyserat kvantitativt när jag har jämfört antalet olika svar. De öppna frågorna i enkäten har jag analyserat kvalitativt. Jag har gjort innehållsanalys och kategoriserat svaren enligt deras innehåll. Analysen blev mest kvalitativ på grund av många öppna frågor i enkäten och för att fokus låg vid informantens åsikter, upplevelser, attityder och känslor. Enligt min åsikt kräver processen att göra en enkät mycket bearbetning för att

man ska kunna nå den bästa möjliga versionen. Enkäten i min undersökning kunde ha bearbetats ännu mer. Det fanns åtminstone en fråga som alla informanter inte förstod, vilket definitivt inte var meningen. Jag vill igen betona att den här undersökningen inte har gett en heltäckande bild av språkbadslärarnas kompetens i Helsingfors eftersom inte alla språkbadslärare var med i den här undersökningen. Ytterligare är det omöjligt att kartlägga en så omfattande faktor som kompetens endast genom en frågeenkät. Syftet med den här undersökningen har varit att ge en vägledande bild av språkbadslärarnas kompetens i Helsingfors och möjligtvis väcka diskussion kring ämnet. Jag hoppas att flera blir intresserade av språkbadsundervisning och nivån på undervisningen.

Resultatet visar att genomsnittsåldern för språkbadslärare i Helsingfors i den här undersökningen är över 50 och de flesta är kvinnor, vilket inte är relevant med tanke på min undersökning men är intressant att veta. Jag undrar varför det inte finns flera yngre språkbadslärare. Kanske de yngre språkbadslärarna inte har haft tid att svara på min enkät. I alla fall är det intressant att de äldre språkbadslärarna svarade på enkäten i stället för de yngre.

Mer än hälften av informanterna har finska som modersmål även om målspråket i språkbad är svenska. Tvåspråkighet är svårt att definiera och det gällde också i den här undersökningen när det var fråga om informanternas tvåspråkighet. Man kan anse att antingen fem eller sju av informanterna tyckte att de är tvåspråkiga med finska och svenska och bara fyra av dem anser svenska vara deras starkare språk. Svårigheten i definition av modersmål och tvåspråkighet sammanfattas väl i ett svar där informanten ansåg svenska som hennes modersmål men ansåg sig själv vara tvåspråkig med finska som ett starkare språk.

Enligt Bergroth (2015:2) är en kompetent språkbadslärare tvåspråkig, språkligt medveten, entusiastisk och kreativ. Läraren är en språklig förebild för eleverna. Det kan vara att eleverna hör målspråket bara i språkbadet och endast från språkbadsläraren så borde lärarnas målspråk inte vara på modersmålsnivå? Heikkinen (2007:65) lyfter fram möjliga negativa sidor hos en tvåspråkig språkbadslärare. Han poängterar att de tvåspråkiga språkbadslärarna ska vara noggranna med att använda bara målspråket och inte blanda olika språk till exempel finska och engelska ihop med svenskan. Man hör ofta tvåspråkiga individer att tala på flera olika språk, det vill säga att ”kodväxla”. Således är en tvåspråkig lärare inte alltid den bästa läraren i språkbad. Många olika faktorer påverkar definitionen av tvåspråkighet (eller modersmål) och det är omöjligt att kartlägga individens kompetens bara enligt tvåspråkigheten eller

modersmålet. Frågan om modersmål eller tvåspråkighet ger bara en riktning för individens språkliga kunskaper. I alla fall sker språkinläring enligt den tidiga behavioristiska inläringsteorin med *stimulus och respons-modell* genom att föräldrar reagerar på barns uttryck på ett förväntat sätt (Håkansson 1998:7–8). Således kan man påstå att barn lär sig språk genom att härma vuxna av vilken anledning målspråket borde vara språkligt korrekt och så autentiskt som möjligt.

De flesta språkbadslärarna tyckte att de har berömliga språkkunskaper i svenska, även om de flesta har finska som modersmål eller anser att deras finska är starkare än svenska. Bara en lärare tyckte att hennes språkkunskaper är nöjaktiga. Läraren har finska som modersmål och hon har inte någon utbildning som är inriktad på svenska. Enligt Finlands lagstiftning (2003) finns det behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för lärare. Läraren som undervisar på ett annat språk än skolans undervisningsspråk ska behärska undervisningsspråket och ha tillräckliga språkkunskaper i språket. Svaren på språkkunskaper tyder på att den språkliga kompetensen hos lärarna är på en relativt god nivå men undantag kan finnas.

I alla fall visar svaren på frågorna om språkanvändning på positiva resultat och i allmänhet verkar det att språkbadslärarna är självsäkra med sina språkkunskaper i svenska. Ytterligare har största delen av informanterna en arbetserfarenhet som språkbadslärare upp till 6–10 år, vilket berättar om att språkbadslärarna måste vara kunniga.

Ytterligare tyckte mer än hälften av informanterna att de är mycket kompetenta som språkbadslärare och ingen önskade att hon vore mer kompetent. Ändå ansågs utbildningen för språkbadslärare vara bristfällig och mer språkligt kompetenta lärare skulle behövas enligt informanterna. Största delen av informanterna tyckte att det inte finns tillräckligt med kompetenta språkbadslärare. Hälften av informanterna var nöjda med sin utbildning medan den andra hälften önskade mer fortbildning för speciellt språkbadslärare. I alla fall tyckte mer än hälften av informanterna om sitt arbete som språkbadslärare och var också motiverade att utveckla sig själva på flera olika sätt. En informant verkade mycket frustrerad över sitt arbete på grund av utmaningar gällande elevernas olika bakgrund och nivåer, våld i skolan samt omotiverade föräldrar.

Den vanligaste utbildningen hos språkbadslärare i den här undersökningen är klasslärarutbildning och bara en av alla 14 informanter har gått en utbildning för

språkbadslärare. Ytterligare tyckte de flesta av informanterna att de behöver sådana färdigheter i sina arbeten som de inte har fått genom sina utbildningar. Sådana färdigheter som nämndes var till exempel ämnesspecifik undervisning och hantering av barn med speciella behov. Av detta kan man påstå att frågan om utbildningen av språkbadslärare är viktig med tanke på språkbadsundervisningen. Man lär sig bäst i praktiken men man ska också ha någon slags kunskap i förväg för att kunna tillämpa sina kunskaper i praktiken. Om språkbadsundervisning är populärt och det finns för lite kompetenta språkbadslärare varför kan utbildningen för språkbadslärare inte ökas?

Som slutsats kan jag påstå att språkbadslärare i Helsingfors gör sitt bästa och säkert är kompetenta som språkbadslärare. Ändå finns det inte tillräckligt kompetenta språkbadslärare i Helsingfors för att efterfrågan på språkbadslärare är större än utbudet. Bristen på kompetenta språkbadslärare kan definitivt göra standarden på språkundervisning varierande. Enligt min åsikt är tvåspråkig undervisning och speciellt språkbad en väldigt bra metod för att lära sig andraspråk. Ändå har resultaten i min undersökning gjort mig tveksam om huruvida jag ska sätta mitt eget barn i språkbad.

Vad har ännu inte blivit studerat inom språkbad? Jag är av samma åsikt som Harju-Luukkainen (2013) att språkbad inte har studerats ur alla perspektiv. Det dominanta forskningsområdet har till största delen varit ur ett lingvistiskt perspektiv och handlat till största delen om elever, samtidigt som pedagogiska aspekter inte har tagits i beaktande på samma nivå i forskningen. De pedagogiska aspekterna som till exempel läroplaner, undervisning och lärare kunde undersökas ännu mera.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Abrahamsson, N. 2009. *Andraspråksinläring*. Upplaga 1:3. Studentlitteratur AB, Lund.
- Bergroth, M. 2015. *Kotimaisten kielten kielikylpy*. Vaasa: Vaasan yliopisto. Tillgänglig genom: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-617-3.pdf Hämtad 23.3.2019.
- Björklund, S., Mård-Miettinen, K., & Turpeinen, H. 2007. (Red.). *Kielikylpykirja – språkbadsboken*. Vasa: Vasa universitet. Levón-institutet. Tillgänglig genom: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-200-7.pdf Hämtad 22.3.2019.
- Buss, M. 2002. *Verb i språkbadslevers lexicon - En sociolingvistisk studie i andraspråket*. Acta Wasaensia 105. Språkvetenskap 22. Tillgänglig genom: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_951-683-974-6.pdf Hämtad 25.2.2019.
- Buss, M. & Laurén, C. 1996. *Kielikylpy: Kielitaitoon käytön kautta*. Vasa Universitet. 1996.
- Ejvegård, R. 2009. *Vetenskaplig metod*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Forskningssetiska delegationen. 2012. *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. Tillgänglig genom: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Hämtad 23.3.2019
- Harju-Luukkainen, H. 2007. *Kielikylpydidaktiikkaa kehittämässä*. Åbo akademis förlag.
- Harju-Luukkainen, H. & Kultti, A. (red.) 2017. *Undervisning i flerspråkig förskola*. Första upplagan. Gleerups Utbildningen AB.
- Håkansson, G. 1998. *Språkinläring hos barn*. Upplaga 1:16. Studentlitteratur AB, Lund.
- Justitieministeriet. 2016. Tillgänglig genom: <https://oikeusministerio.fi/kiellelliset-oikeudet> Hämtad 16.5.2019
- Helsingfors stad. 2019. Tillgänglig genom: <https://www.hel.fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/fi/palvelut/tutkimusluvat/> Hämtad 22.3.2019
- Kangasvieri, T., Miettinen, E., Palviainen, H., Saarinen, T. & T. Ala-Vähälä. 2012. *Selvitys kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta Suomessa: kuntatason tarkastelu*. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Tillgänglig genom: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40412/Selvitys%20kotimaisten%20kielten%20verkko.pdf?sequence=1> Hämtad 25.3.2019
- Klein, E. 1995. *Second versus Third Language Acquisition: Is There a Difference?* Language Learning. vol. 45 nr. 3
- Lagstiftning, 2003. Tillgänglig genom: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030424> Hämtad 20.3.2019

McLean, J. & Snyder-McLean, L. 1999. *How Children Learn Language*. Singular Publishing Group. San Diego. London.

Skutnabb-Kangas, T. 1981. *Tvåspråkighet*. Lund: Liber.

Språklag. 2003. Tillgänglig genom: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>
Hämtad 16.5.2019

Sundman, M. 1999. *Barnet, skolan och tvåspråkigheten*. Yliopistopaino.

Svanljung, A. 2016. *Läroplansplanering för språkbadsundervisning*. Pro gradu-avhandling i nordiska språk. Helsingfors universitet. Tillgänglig genom: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/169672/Svanljung_Anna_%20progradu%202016.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Swain, M. & Johnson, R.K. 1997. *Immersion Education, A category within bilingual education*. I: Johnson, R. K. & Swain, M. (red.) *Immersion education, International Perspectives*, Cambridge University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Vasa. 2017. Tillgänglig genom: <https://www.vaasa.fi/uutinen/kielikylpya-juhlitaan-vaasassa>
Hämtad 15.5.2019

Widerberg, K. 2002. *Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur, Lund.

BILAGA

Språkbadslärares kompetens

Jag skriver min pro gradu -avhandling i nordiska språk vid Helsingfors universitet om språkbadslärarnas kompetens i Helsingforsregionen. Kan du hjälpa mig genom att svara på följande frågor?

Välj det svarsalternativ som bäst motsvarar din situation eller motivera ditt svar på öppna frågor.

***Pakollinen**

1. 1. Kön *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Kvinna
☐ Man
☐ Någon annan

2. 2. Ålder *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ 20-30
☐ 31-40
☐ 41-50
☐ 51-60
☐ 61-70

3. 3. Modersmål *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Finska
☐ Svenska
☐ Tvåspråkig med finska och svenska
☐ Muu: _____

4. 4. Om du är tvåspråkig, vilketdera språket är starkare?

Svara på den här frågan bara om du är tvåspråkig med finska och svenska.

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Finska
☐ Svenska

5. 5. Har du själv gått i språkbad? *

Merkitse vain yksi soikio.☐ Ja☐ Nej

Utbildning

6. 1. Var har du för utbildning? *

7. 2. Har du genomgått någon specifik språkbadsutbildning? *

Merkitse vain yksi soikio.☐ Ja☐ Nej

8. 3. Om du svarade "ja" på föregående fråga, vilken utbildning har du gått?

9. 4. Finns det färdigheter som du behöver i ditt yrke som du inte har fått i din utbildning? Vilka? *

Svara på den här frågan bara om du inte har någon utbildning inom språkbad.

10. 5. Arbetserfarenhet som språkbadslärare *

Merkitse vain yksi soikio.☐ Under 1 år☐ 1-2 år☐ 3-5 år☐ 6-10 år☐ Mer än 11 år

11. **6. Arbetserfarenhet som lärare ****Merkitse vain yksi soikio.*

- ☐ Under 1 år
- ☐ 1-2 år
- ☐ 3-5 år
- ☐ 6-10 år
- ☐ Mer än 11 år

12. **7. Jobbar du på lågstadiet eller högstadiet för tillfället? ****Merkitse vain yksi soikio.*

- ☐ Lågstadiet
- ☐ Högstadiet

13. **8. Om du jobbar inom högstadiet, vilka ämnen undervisar du i?**

14. **9. Vad anser du om din kompetens i fråga om språkbadsundervisning? ****Merkitse vain yksi soikio.*

- ☐ Mycket kompetent
- ☐ Kompetent
- ☐ Jag önskar att jag vore mer kompetent

15. **10. Vad anser du om utbildningen av språkbadslärare? ***

16. **11. Tycker du att det finns tillräckligt kompetenta språkbadslärare i Helsingfors? ****Merkitse vain yksi soikio.*

- ☐ Ja
- ☐ Nej

17. **12. Tycker du att du får tillräckligt med fortbildning för speciellt språkbadslärare? ****Merkitse vain yksi soikio.*

- ☐ Ja
- ☐ Nej

18. 13. Om du svarade "nej" på föregående fråga, vilken typ av fortbildning skulle du önska dig?

Språkkunskaper

19. 1. Egen bedömning av muntliga språkkunskaper i svenska *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Nöjaktiga
☐ Goda
☐ Berömliga

20. 2. Använder du svenska utanför arbetet? *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Varje dag
☐ Varje vecka
☐ Varje månad
☐ Mer sällan

21. 2. Hur upprätthåller du svenska utanför arbetet? *

Språkbadsundervisning

22. 1. Tycker du om ditt arbete som språkbadslärare? *

Merkitse vain yksi soikio.

	0	1	2	3	4	5	
Inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket

23. 2. Är du motiverad att utveckla dig som språkbadslärare? **Merkitse vain yksi soikio.*

	0	1	2	3	4	5	
Inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket

24. 3. Hur syns din motivation i ditt arbete? *

25. 4. Vad är positivt med språkbadsundervisning? *

Nämn åtminstone tre faktorer

26. 5. Vad är negativt med språkbadsundervisning? *

Nämn åtminstone tre faktorer

TACK SÅ MYCKET! :)

Palvelun tarjoaa

